

УЗ ДЕСЕТИ БРОЈ

Својим десетим бројем "Алијанса" улази у шесту годину излажења. Уз задовољство због њеног досадашњег прајања, постављамо питање шта и како даље. Чини се, најпре, да није спорно да је "Алијанса" потребна Друшћу Србија-Француска, да је потребна нашој средини као чинилац који доприноси њеном бољашњем културном животоу. То значи да овај лист треба да настави да живи.

Редакција је спремна да одржи досадашњи ниво "Алијансе", да, у границама својих моћи, лист учини још бољим. При томе, у целини гледано, не би се мењала концепција која изражава циљ да лист буде сјона између двеју култура, српске и француске. Осимале би, дакле, постојеће рубрике али би се настојало да прилози буду квалитетнији, разноврснији, актуелнији. Могуће је и повремено издавање специјалних бројева или бар широк тематских целина. Искуство са бројем о Виктору Игоу показује да за то постоје могућности. Може се покренути и едисија посебних свезака "Алијансе" намењених специјализованој публици; на пример, професорима француског језика (са прилозима о методици наставе француског језика) или ликовним уметницима или искључиво младима са њиховим радовима. А бројније присуство у листу младих сарадника - ученика и студената - остаје наш приоритет.

Редакција изражава спремноћ да се ухвати уочишћ са издавачким проблемима, да продужи животоу листу. Време ће показати да ли је она у стању да то учини. Свака будућност је, знамо, неизвесна, непредвидива, али надамо се да ће "Алијанса" бити дужиња. Повољне оцене о њој обавезују да јој се омогући даље излажење.

ЈУБИЛЕЈ "АЛИЈАНСЕ"

Десет бројева и пет година излажења листа

Пред читаоцима, члановима и бројним пријатељима Друшћа Србија-Француска (до недавно Друшћа Југославија-Француска), налази се нови број "Алијансе". Десети је по реду, дакле јубиларни. Прилика је то да се баци поглед на досадашњи пут листа, јединог ове врсте у нашој земљи, да се одговори на питање у којој мери је он испунио очекивања читалачке публике.

Покренута пре пет година, као билтен, са намером да првенствено обавештава чланове Друшћа о активностима које оно организује, "Алијанса" се није задовољила да буде само регистратор протеклих догађаја и информатор о наредним акцијама Друшћа. Прерасла је у гласило - лист са много већим амбицијама. Циљеве Друшћа да негује духовне везе између два народа, српског и француског, и да доприноси ширењу франкофоније, "Алијанса" је спроводила практично у дело кроз писану и штапану реч. У њој су од првог броја објављивани прилози о француској књижевности, науци и култури (најчешће поводом обележавања великих годишњица), али и текстови у којима се указивало на примере прожимања наше и француске културе. Посебну пажњу "Алијанса" је поклањала литерарним остварењима чланова и пријатеља Друшћа. У сваком њеном броју налазили су места преводи поетских и прозних текстова са француског на српски и, обрнуто, са српског на француски језик. Радо су објављивани и сви други ауторски текстови. "Алијанса" је, наравно, отворила своје странице и професорима француског језика за изношење искустава из педагошке праксе. У нашем листу било је места и за друге прилоге: интервјуе (са директором Француског културног центра, г. Гајаром, у бр. 4. и са француским амбасадором у Београду, г. Келером, у овом јубиларном броју), репортаже, приказе, чланке о предатном Друшћу пријатеља Француске у Лесковцу.

"Алијанса" је пре свега поносна на своје сараднике. Окупила их је доста у великом броју, чак стотинак. Међу њима су, поред професора француског језика, и научни и културни радници, као и при-

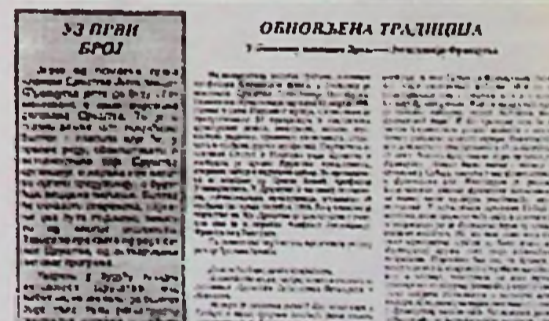
падници других професија. И то не само из Лесковца, већ и из Београда, Ниша и других градова у Србији, па чак и из Француске. Уз афирмисане ствараоце, много је и оних који су у "Алијанси" објавили своје прве текстове, а то су, у првом реду, млади - ученици средњих школа и студенти француског језика и књижевности. Њихово учешће даје и посебну вредност нашем листу.

Специфичност "Алијансе" је и њена двојезичност. У неколико последњих бројева, отприлике пола текстова је на српском, пола на француском језику. Ова сразмера задовољава, чини се, потребе франкофоних читалаца, али и интересовања шире публике.

Од самог почетка свог излажења "Алијанса" је наишла на добар пријем у јавности. Од чланова Друшћа је прихваћена са симпатијама, али је радо читају и други. О томе сведочи и тираж који је удвостручен - од почетних 150 на 300 примерака. Ваља рећи да је наш лист доступан и читаоцима ван Лесковца: шаље се на двадесетак адреса у Србији (српско-француским друштвима, Француском културном центру, катедрама за француски

ALLIANCE **АЛИЈАНСА** Година VI
Број 10
Јун 2003.
Лесковац

BULLETIN DE LA SOCIÉTÉ SERBIE-FRANCE DE LESKOVAC

Први број "Алијансе"

језик и књижевност филолошких факултета...). Мада не можемо бити задовољни ширином одјека у медијима, било је, ипак, осврта, уз увек повољне оцене, на поједине бројеве ("Наша реч", Телевизија Лесковац, Радио Лесковац, Радио 016, Лесковачки дневник). Приказ првог броја изишао је и у часопису "Glossa" из Београда.

Треба истаћи да "Алијанса" редовно излази, најмање два пута годишње, захваљујући, поред удела самих чланова Друшћа, и финансијској помоћи појединих предузећа у Лесковцу и Скупштини општине Лесковац. Редакција им се топло захваљује на досадашњој помоћи и подршци.

**У овом броју, на стр. 3-4
интервју са господином
Габријелом Келером,
Наш циљ:
даље унапређење сарадње**

ХРОНИКА

(јануар - јун 2003)

- 20.1. Изашао двоброј "Алијансе" (8-9). Штапање је омогућено средствима Скупштине општине Лесковац.
- 31.1. У сали Народног музеја представљена "Алијанса". Читани су радови аутора: Николаја Тимченка, Љиљане Јањић, Саше Хаџи Тапчића, Ружице Тимченко, Соње Димитријевић, Томислава Н. Цветковића, Душанке Јанковић. У програму су учествовали и Драган Радовић, Славица Вукадиновић и Јован Тасић.
- 18.3. Промоција књиге *Књижевни поводи*. Огледи и записи о француским писцима Душана Јањића. Учествовали су проф. др Михаило Павловић, Душан Стојић, Драган Радовић и аутор (Сала Народног музеја).
- 27.3. Свечаност поводом Месеца франкофонije и француског одликовања председнику Друштва. О франкофонiji су говорили Сунчица Милошевић и Душан Јањић (у Основној школи "Васа Пелагић").
- 31.3. Такмичење ученика поводом Месеца франкофонije (просторије Гимназије у Лесковцу).
- 16.4. Поједини чланови Друштва присуствовали су отварању Француског културног центра у Нишу.
- 16.5. Представљање књиге *Изабрана дела* Жака Превера. О књизи су говорили проф. др Радивоје Константиновић, Петар Живадиновић и Душан Јањић (у дворишту Градске куће).

Јануар - јун 2003.

Остале активности Друштва (контакти и преписка са разним установама, друштвима, удружењима, органима, као и појединцима); рад библиотеке Друштва, припрема новог броја "Алијансе", итд.

Такмичења ученика

На Окружном такмичењу у знању француског језика за средње школе, одржаном у Гимназији у Лесковцу 29. марта, прва три места освојиле су ученице:

1. Ивана Вуксановић, Гимназија Лесковац
2. Соња Димитријевић, Гимназија Лесковац
3. Александра Јовановић, Гимназија Лебане.

На републичком такмичењу у Панчеву, 19. априла, И. Вуксановић је освојила 4. место, а солидно знање показала је и С. Димитријевић.

Ове године Окружно такмичење за ученике основних школа одржано је у О.Ш. "Светозар Марковић" 12. априла. Прво место су поделиле Тијана Зарић и Милица Стојановић, а друго место је освојила Ивана Марковић. Све три су из О.Ш. "Радоје Домановић" из Манојловица. На Републичком такмичењу у Београду, одржаном 17. маја, учествовале су обе првопласиране ученице.

Промена назива Друштва

Од марта ове године Друштво ради под називом: Друштво Србија-Француска. Одлука о промени назива донета је прошле године на скупштини Друштва са закључком да ће се применити кад се промени назив државе. Како је до такве промене дошло почетком марта 2003. године, одлука скупштине ступила је на снагу.

Одликован председник Друштва

Министарство Омладине, Просвете и Научних истраживања Републике Француске доделило је председнику нашег Друштва, Душану Јањићу, одликовање Витез реда Академских палми (Chevalier dans l'Ordre des Palmes académiques) за "допринос у културном и научном развоју своје средине, као и развоју посебних веза са културом и науком Француске". Одликовање је Д. Јањићу уручено 4. марта, на свечаном пријему у резиденцији француске амбасаде у Београду. Приликом уручења, француски амбасадор, г. Габријел Келер, обратио се одликованом, између осталог, следећим речима:

"Qui mieux que vous pouvait incarner ce militantisme de la francophonie de terrain, loin des moyens disponibles dans les grandes métropoles, mais avec la foi chevillée au corps ?

Professeur de littérature française, vous êtes en effet aujourd'hui Président de l'Alliance Yougoslavie-France de Leskovac et vous vous employez à animer un foyer de francophonie particulièrement actif, dans cette Serbie du sud, il est vrai très francophile, mais qui souffre un peu de son éloignement.

Sachez que nous sommes particulièrement sensibles à votre action inlassable pour maintenir et développer sur place - notamment en associant les plus jeunes - une présence francophone de qualité au travers de conférences, de débats, de soirées littéraires et d'expositions, mais aussi de la publication régulière d'un très intéressant bulletin d'information bilingue, dans le prochain numéro duquel j'aurai plaisir à dialoguer avec vous."

Рекли су о "Алијанси"

"Алијанса, лист који издаје Друштво Југославија-Француска у Лесковцу, увек ми је на дохват руке. Исти број читам више пута, или тачније, то је штиво којем се стално враћам. Зашто? Много је разлога за то: када се уморим од послова на реформи, тај лист разновременог садржаја омогућава ми да се вратим свом позиву, свом првом опредељењу, француском језику и књижевности; када се насекирам због немарног језика којим се данас пише, како у штампи тако и у стручној литератури, прочитам било који текст објављен у Алијанси - сваки је написан беспрекорним језиком, српским или француским; када се осетим обесхрабрено, јер ми се учини да знање наших ученика из француског језика није на задовољавајућем нивоу, прочитам неки ученички рад чије ми савршенство разгали душу.

Честитам Друштву и Редакцији десети број Алијансе и молим их да не посустану. Нека бројева буде хиљаду и више, и нека сви буду на изузетном нивоу као и првих десет! Пишући о књижевним и другим културним везама, о настави француског језика, превођењу поезије, ви стварате нове везе и нове вредности, а својим читаоцима отварате врата Европе без граница."

Љиљана Бурић, саветник министра просвете Републике Србије

"Мислим да је ваш лист изванредан и писам пропустио ниједну прилику да о њему говорим како пред нашим колегама, тако и пред службеницима Француског културног центра. Допада ми се нарочито зато што успевате да не упаднете у клише кукњаве над развојем "традиционалних пријатељских односа између Србије и Француске" и романтичарског виђења културне сарадње."

Владимир Павловић, председник Удружења професора француског језика Србије

ЛЕГЕНДА ДУГА ДВА ВЕКА

На Лесковцу обележавамо десетом годишњицу установа

У Француској је 10. маја 1993. године основана француско-југословенска мајстерија у Лесковцу. Према традицији, мајстерија је основана у селу Манајловици, где се налазио француски консулат. Мајстерија је основана у селу Манајловици, где се налазио француски консулат. Мајстерија је основана у селу Манајловици, где се налазио француски консулат.

Алијанса бр. 8-9

У Француској је 10. маја 1993. године основана француско-југословенска мајстерија у Лесковцу. Према традицији, мајстерија је основана у селу Манајловици, где се налазио француски консулат. Мајстерија је основана у селу Манајловици, где се налазио француски консулат.

"Бројним садржајним, истраживачким и едукативним текстовима билтен "Алијанса" је не само остварио свој програмски циљ (да буде "спона између двеју култура, српске и француске, истински израз њихове повезаности и блискости"), већ је, у многоме, испуњавао празнину у култури града и залеђа Лесковца. И чинио да Лесковац не буде у "дубокој провинцији културних догађања Србије". Посебно ми се свиђа стална рубрика "Годишњице, јубилеји, поводи". И - пека ми буде дозвољено да кажем - билтен Алијанса - Alliance је права светковина писане речи."

Димитрије Миленковић, професор српског језика и књижевности

"Култура и уметност су универзалне вредности које не признају границе па је тако Друштво Југославија-Француска у Лесковцу у оквиру својих активности имало предавања и трибине о знаменитим француским писцима и сликарима. Захваљујући председнику Друштва, проф. др Душану Јањићу, покренут је и лист "Алијанса" чији сваки нови број очекујем са нестрпљењем. Иако је ово тек десети број и један, може се рећи, скроман јубилеј, Друштву и "Алијанси" желим да трају дуго."

Бобан Арићеловић, дипл. правник, Општински суд Лесковац

NOTRE BUT: AVANCEMENT DE LA COLLABORATION

ENTRETIEN AVEC MONSIEUR GABRIEL KELLER, AMBASSADEUR DE FRANCE EN SERBIE-ET-MONTÉNÉGR

1. Monsieur Keller, vous êtes le premier ambassadeur de France accrédité en Yougoslavie après la reprise des relations entre nos deux pays en 2000. Quels étaient vos sentiments au début de votre mission ?

Une grande joie d'abord, de voir ce pays que j'ai appris à aimer en 1995, lors de mon premier séjour, rompre avec un régime qui signifiait la guerre et la misère. De la fierté, de pouvoir contribuer, grâce à la responsabilité qui m'était confiée, aux retrouvailles entre ce peuple et le peuple français, sur la voie du retour en Europe. De l'espoir aussi, que tous les talents et toutes les grandes possibilités que je connaissais, de part et d'autre, puissent enfin se rencontrer à nouveau et se mettre au service de la modernisation du pays.

2. Vos attentes se sont-elles réalisées ?

L'entrée de la RFY aux Nations-Unies, l'accueil de la Serbie-et-Monténégro au Conseil de l'Europe, la visite du Président Chirac à Belgrade, ont été des temps forts de la réintégration de ce pays dans les relations internationales, avec une présence ou une aide particulière de la France. Les lenteurs de la transition, pour l'accord entre la Serbie et le Monténégro, les retards de la coopération avec le Tribunal Pénal International, le blocage de certaines réformes ont créé certaines déceptions. Mais c'est surtout le choc de l'assassinat du premier ministre qui nous a fait réaliser l'ampleur de certains maux légués par le passé, et dont l'éradication est prioritaire.

3. Comment se présentent, selon vous, les relations bilatérales de la République de France avec la Serbie-et-Monténégro ?

Elles sont confiantes et nourries. Le Ministre des Affaires Etrangères s'est rendu récemment à Paris, le 26 mars, en compagnie du Ministre serbe

des Finances, M. Djelic, et du Ministre monténégrin des Relations économiques internationales. A l'occasion de cette visite un accord a été signé, permettant la reprise de nombreux accords entre la RSFY et la France dans des domaines très concrets et variés (protection des investissements, sécurité sociale, culture...) qui faciliteront nos relations futures. La reprise de notre coopération militaire a été décidée ainsi que l'accès à des financements privilégiés pour des réalisations économiques en partenariat avec des entreprises françaises.

*Monsieur Gabriel Keller,
ambassadeur de France
en Serbie-et-Monténégro*

4. Que pensez-vous, vous et votre gouvernement, de l'évolution de la situation en Serbie-et-Monténégro et dans la région ?

La Serbie-et-Monténégro est sortie de l'exclusion et a commencé sa réintégration en Europe. Les derniers événements dramatiques ont montré qu'après dix ans de guerre et de crise, cette société a besoin de temps mais aussi d'une forte volonté politique pour surmonter les démons du passé. Un environnement stable et prévisible est indispensable aux investisseurs étrangers qui permettront le relèvement économique de la région. Un débat intérieur apaisé et une réconciliation avec les voisins sont aussi des

facteurs souhaitables, voire indispensables. La perspective doit être régionale: aucun pays de la région ne peut espérer se sauver tout seul.

5. Quelles sont, à votre avis, les perspectives de l'intégration de notre pays dans l'Europe unie ?

C'est l'espoir le plus solide et le plus raisonnable mais c'est aussi un long processus qui demande des sacrifices à cette génération-ci, qui a déjà tant souffert depuis dix ans. La Serbie-et-Monténégro est en Europe mais elle a beaucoup à faire pour suivre les règles, et obtenir les bénéfices de l'Union Européenne. Celle-ci, et avec elle la France, est prête à l'aider, mais il faut que le cap soit tenu par les autorités et la population. L'Europe signifie des droits mais aussi des devoirs, notamment en matière de priorités européennes que se donne le pays.

6. La Serbie-et-Monténégro a-t-elle un avenir ?

La création de la Serbie-et-Monténégro est le produit d'un compromis raisonnable, tourné vers l'intégration européenne. Chacun doit comprendre ici que c'est son intérêt de la faire vivre.

7. Quel est le domaine qui vous paraît particulièrement important dans le cadre du développement de toutes les formes de coopération entre nos deux pays ?

Il s'agit sans doute du cadre légal des investissements étrangers et de son respect par toutes les autorités concernées, dans un climat de sécurité et de confiance. Sans cela, notre action risque d'être sans bénéfices concrets pour les deux parties.

8. La collaboration culturelle est déjà très intense grâce aux activités du Centre culturel français de Belgrade. Pensez-vous que les liens culturels puissent être plus larges ?

Notre coopération s'étend aussi à Podgorica où nous avons une antenne. Depuis 2000, nous créons d'autres relais dans tout le pays : Novi Sad, Kragujevac, Nis ont reçu des implantations culturelles françaises, en coopération avec les municipalités. Notre effort s'est aussi étendu aux universités avec des diplômes communs en droit et bientôt en gestion. L'enseignement du français est en plein renouveau, notamment à cause des besoins exprimés par tous ceux qui souhaitent pouvoir travailler dans notre langue, l'une des deux langues de travail de l'Europe.

9. Avez-vous acquis l'impression que les cultures française et serbe se ressemblent ?

Il y a sans aucun doute des affinités, l'une d'entre elles étant la place centrale donnée aux valeurs culturelles, à l'histoire et à la mémoire, mais aussi une touche méditerranéenne commune, mélangée à d'autres influences. Les intellectuels serbes ont aussi été toujours à l'écoute de la culture française, ce qui nous permet de nous retrouver un peu dans leurs débats et leurs oeuvres.

10. Quels sont nos écrivains et artistes que vous avez découverts ?

Je voudrais citer tout particulièrement Aleksandar Tisma, que j'ai connu personnellement et beaucoup apprécié. Il est passé par des moments tragiques mais n'a jamais perdu l'espoir qu'une certaine sagesse était possible. Grâce à une exposition de notre Centre culturel, j'ai découvert les oeuvres du sculpteur contemporain Mrdjan Bajic, qui est aussi dessinateur de grand talent, et qui continue la tradition des échanges entre Paris et Belgrade.

11. Qu'avez-vous appris à aimer aussi dans notre pays ?

La fidélité dans l'amitié.

12. Votre avis sur la francophonie dans le monde et spécialement en Serbie ?

Le français est porteur de valeurs de paix et de diversité, portées par une longue histoire d'affrontements mais aussi de rencontre avec d'autres cultures. La Francophonie n'est pas seulement la France et sa langue, mais beaucoup d'autres choses, un bien commun et un certain rapport à l'histoire ou aux relations internationales. J'ai l'impression que les Serbes non seulement s'intéressent au passé, riche et glorieux, mais aussi à ce que la Francophonie peut leur apporter comme vecteur de participation à un monde multi-polaire.

13. Les Alliances, les sociétés de coopération culturelle avec la France, d'autres associations

franco-serbe, peuvent-elles y jouer un rôle ?

Les Etats ne peuvent s'occuper de culture que jusqu'à un certain point, surtout dans le monde contemporain. Il s'agit d'encourager et de faciliter; mais, pour l'essentiel, c'est l'engagement personnel, la passion contagieuse et l'enthousiasme individuel qui comptent. Les associations ont un rôle irremplaçable à jouer.

14. Une dernière question. Viendrez-vous un jour à Leskovac ?

Oui, dès cette année.

Propos recueillis par
Dušan A. Janjić

Gabriel KELLER

- Né le 12 août 1947

- Agrégé d'histoire

- Dans l'enseignement (1967-1976)

- Diplômé de l'Ecole Nationale d'Administration (1979)

- Ministère des Affaires Etrangères (Relations Culturelles 1979-1982)

- Deuxième Conseiller à Kuala Lumpur (1982-1984)

- à la représentation française à Vienne -A.I.E.A / ONUDI (1984-1986)

- au M.A.E (Méthodes-Formation-informatique 1986-1989)

- Adjoint au Directeur - Nations Unies et Organisations Internationales (1989-1990)

- Directeur de cabinet du ministre délégué à l'Action Humanitaire et aux droits de l'Homme (1993-1994)

- Institut des Hautes Etudes de Défence Nationale (1994-1995)

- Chargé d'Affaires à Belgrade (1995-1996)

- Ambassadeur à Belgrade (mars-octobre 1996)

- Ministre Conseiller à Londres (1996-1998)

- Ambassadeur, adjoint principal du chef de mission OSCE au Kosovo (novembre 1998-mai 1999)

- Ambassadeur, Chef de la mission de l'EUMM à Sarajevo (2000)

- Ambassadeur à Belgrade (depuis novembre 2000).

- Chevalier de l'Ordre National du Mérite

- Chevalier de la Légion d'Honneur

Centre culturel français à Belgrade

CHARLES PERRAULT (1628-1703)

Particulièrement connu pour ses contes, Charles Perrault n'a pas seulement rédigé ce recueil d'histoire pour enfant. Un certain temps, à la fin du XVII-e siècle, il a joué un rôle très important dans la vie littéraire en France.

Perrault est né à Paris au sein d'une famille bourgeoise et aisée. Après les études de droit, en 1651 il est devenu avocat. En 1654 il a été nommé premier commis et ensuite, en 1665, contrôleur général de la surintendance des Bâtiments du Roi.

Très tôt Perrault s'intéresse à la littérature. Il débute par les oeuvres galantes, puis il compose des odes et poèmes en l'honneur de Louis XIV et d'autres écrits. En 1671 Perrault a été élu à l'Académie française où il a eu le poste de chancelier et de bibliothécaire. Son oeuvre n'a pas de grande valeur, mais Perrault sera retenu dans l'histoire de la littérature française comme un des promoteurs de l'esprit moderne dans la dernière décennie du XVII-siècle; il luttait pour que la littérature soit libérée de l'influence antique. Par le poème le *Siècle de Louis le Grand*, Perrault a déclenché la fameuse "querelle des Anciens et des Modernes" où il prenait ouvertement parti pour les auteurs modernes, proclamant la supériorité de ceux-ci sur les anciens. Pour soutenir sa thèse, il a écrit les *Parallèles des Anciens et des Modernes* (1688-1698).

Mais revenons aux *Contes* de Perrault auxquels celui-ci doit sa gloire. En 1697 Perrault a publié les *Histoires ou Contes du temps passé*, ayant un autre titre, d'ailleurs plus connu, *Contes de ma mère l'Oye*. Ce sont des récits, recueillis et transcrits pour l'amusement des enfants, tirés de la tradition populaire. Dans ces contes en prose le réel s'y mêle harmonieusement au merveilleux. En ce qui concerne le style, c'est un agréable mélange de naïvete et de finesse, de sécheresse enfantine et de fraîcheur. Parmi les contes les plus célèbres sont: le Petit Chaperon rouge, le Petit Poucet, Cendrillon, le Chat botté, la Belle au bois dormant. Presque tous ces récits commencent par la phrase: "Il était une fois...". Le succès mondial de ces contes n'a pas cessé jusqu'à nos jours.

Jelena Petrović, Niš

LE CHAT BOTTÉ.

ПРОСПЕР МЕРИМЕ (1803-1870)

Проспер Мериме (Prosper Mérimée) је рођен у Паризу 27. септембра 1803. године у imuћној, грађанској и уметничкој породици. Он је романтичар по времену али и по карактеристикама свог дела. Елементи романтизма у његовом делу су: интересовање за друге људе и крајеве, за чудне обичаје, за народну књижевност и склоност ка егзотици и локалној боји. Али, он је класичар по концизности својих дела, по пуноћи смисла, по јасноћи и логичном компоновању, по осећању мерс. По томе је наследник писаца 17. века. Мериме је и реалист, јер је носилац вечите људске потребе за истином. Страсни читалац, несуморни истраживач, он свуда залази, обавештава се о обичајима, веровањима, делима. Иако прича често у првом лицу, он ипак чува свој мир и на тај начин даје својој причи утисак аутентичности и објективности. Он учвршћује естетику новеле. Врло рано открива свој таленат према том жанру и постаје мајстор у писању новела.

Код Меримеа је веома важан утицај наслеђа и средине. У његовој кући осећао се волтеровски, либералан дух; Мериме је, иначе, био атенста. Студира права, додуше по очској жељи, али не прекида интересовање за књижевност и језике. Започиње у државној служби и ту врло брзо напредује. Залази и у салоне где скреће пажњу на себе и изазива дивљење околине својом културом и одмереношћу.

Мериме се интересује за шпанско позориште и 1825. године издаје збирку кратких комада *Théâtre de Clara Gazul*, тобожињи превод истоимене шпанске глумице; у ствари, то је производ његове уметничке маште. Године 1827. издаје дело *La Guzla*, избор илирских, тј. српских народних песама. Ту је оригинална само Хасапагиница, све остале је он сам саставио. Године 1829. објављује историјски роман *Хроника владавине Карла IX* (*Chronique du règne de Charles IX*). Те исте године објављује и новеле *Заузеће шаница* (*L'Enlèvement de la redoute*), *Мајсео Фалконе*, *Таманџо*. *Еџирска ваза* (*Le Vase étrusque*) је из 1830. Мериме је био

археолог, путник, уметнички критичар, историчар, филолог, чак сенатор. Добро је знао грчки, латински, енглески, шпански, руски језик, разне дијалекте. Посебно се занимао за руску књижевност, за Пушкина, Гогоља, Тургенјева. Имао је чудесно памћење. Зато се бавио свим овим стварима наизменице. Године 1830. одлази у своју "драгу Шпанију", а по повратку у Француску, и у друштву пријатеља (Мисеа, Делаacroа) наставља свој моденски, распусни живот. Захваљујући свом великом познавању архитектуре, археологије и историје, Мериме 1834. постаје инспектор у Управи историјских споменика; у том својству путује по Француској, Италији, Грчкој, Малој Азији. Године 1837. појављује се његова чувена повела *Илска Венера* (по имену места у Пиринејима) у којој се фантастични елементи мешају са реалистичним. Са свога путовања по Корзици (1839) Мериме доноси једно етнографско-археолошко дело и *Коломба* која излази 1840. Године 1844. постаје члан француске академије, а 1845. објављује новелу *Кармен*.

Новеле *Коломба* и *Кармен* су најбоља пишчева остварења. Написане су када је стваралачка снага Меримеа била на врхунцу. За Меримеа, који је волео жене, интересовао се за љубав и љубавне доживљаје, карактеристично је да су обе главне личности које су дале наслове овим делима - жене, али обе са других поднебља. *Коломба* је плод Меримеова боравка на Корзици где је слушао занимљиве обичаје који владају на овом острву. Обичај крвне освете и његови носници очигледно су снажно импресионирали Меримеа, љубитеља жестоких и елементарних осећања. Он овде, истичући корзикански темперамент, крвну освету везује за једну жену. *Коломба* је отелотворење освете, она живи са жељом за осветом и спремна је да за освету умре. Предмет другог Меримеовог ремек дела, новеле *Кармен*, је убиство из љубоморе. У основи дела јесте оно што је Мериме дубоко носно у себи: песимистичко схватање љубави и њених последица и идеја о фаталности жене. Ту је пишчево интересовање за Цигане, њихове обичаје и менталитет. Популарност ове новеле и њене јунакиње увећала је Бизеова истоимена опера, једно од најбољих француских музичких остварења те врсте.

Меримеово дело, снажне и једноставне уметничке лепоте, није било претерано хваљено и уздизано за његовог живота, али је још мање било оспоравано после његове смрти. Оно је још један камен у мозаику грашћне француске књижевности.

Мирослав Стамковић

ВИНЦЕНТ ВАН ГОГ (1853-1890)

"Мени је најбоља драма олује у природи и драма пашње у живоју"

У окриљу импресионизма развила су се пројина сликара чије је дело обележило основне поетичке веришке у уметности двадесетог века.

Сезан је својим стваралаштвом кренуо према конструктивним и структуралним проблемима слике.

Гоџен према симболичком значењу форме, према родноме тлу чисте земље које је савремени човек заборавио заборављајући чак и своје биће.

Ван Гоџ према људској судбини.

Ван Гог, Аутопортрет

Можда ништа не одсликава тако добро проблем Ван Гогове уметности као његове речи: "Мени је најбоља драма олује у природи и драма патње у животу". Те речи записао је у Боринажу онога тренутка када је у себи пронашао сликара. Тада је пред собом имао још десет година. Десет година драматичног живота. Десет година брзог и згуснутог сликарског развоја. Десет година да сликарски и егзистенцијално реши проблем: Како насликати олује у души и природи и унутрашњу патњу у животу, како насликати дрхтај у тавним лавиринтима сопства, како насликати крик усамљенога човека што се разлама пејсажом, ковитлајући житна поља и крошње дрвећа?

Тај проблем сликања себе, проблем визуелизације крикова откровења, једнако егзистира у свим периодима Ван Гоговог сликарства. Налазимо га у Хола-

ндском периоду као што га налазимо у Париском, Арлезијанском или у фази у Сен Рамију или у Оверу. Мења се, при том, само сликарска апаратура. Светло-тамне односе у слици који још више потцртавају сву убогост живота у Боринажу, смењује импресионистичка нерватура потеза да би и она, у Арлу, била замењена експресивном линијом пронађеном у јапанским свиленим естампама и чистом и блиставом бојом, или дивљим потезом и угаслим тоновима што су, у Оверу, нагостили откривање последњих извора његовог искуства.

Ван Гог, Црква у Оверу

За Ван Гога сликајући себе значи сликати додиривање сопственога бића са бићем природе. Белина платна је, у његовом случају, нулта равна на којој додир егзистира. Старе, похабане Цицеле су понајмање објект чија

визуелна лепота може бити превасходни предмет материјализације. Оне су, када се превазиђе њихова пиктурална разиграност, заправо шифра којом се саопштава сва животна драма убогих људи, тежак ход по тек узораним браздама црне земље, бесконачност поља и фијук јесењег ветра на њима, хладно јутро, врелина зенитног сунца и густе црне сенке наплазеће ноћи. И Цицеле и Гавранови над живим пољем и Кафана у ноћи и Соба у Арлу и Црква у Оверу за Ван Гога су представљале начин да изрази осећање драме у природи и себи. За нас његово стваралаштво представља потврду Хајдегеровог става да истински уметник стварањем "...уништава себе да би дело произашло".

Др Срђан Марковић

Ван Гог, Чича Танџи

ЖОРЖ СИМЕНОН (1903-1989)

Лијеж: 1919. година. Један шеснаесто-годишњак, који је тих дана први пут обукао дугачке панталоне, бануо је код главног уредника листа "*Gazette de Liège*" тражећи посао. И захваљујући чиниоцима да је у фамилији имао имењака и презимењака епископа тог града, као и једног другог, потпредседника банке, и сам изненађен, био је примљен за сарадника у локалној рубрици. Одлазио је на пијаце, у полицијски комесаријат, распитивао се о злочинцима, крађама. Две и по године писао је сталну рубрику "Ван живинарника" а потписивао се М. Лесоф (Г. Певац). Бициклом или мотором обилазио је места ситних крађа, убистава, чекао са уцвеленим удовицама рудара да њихове колеге изнесу тела покојника из јаме после експлозије метана. У то време прочитао је роман *Тајна жутије собе* и одушевио се ликом младог новинара детектива Гастона Леруа. Тај лик ће оставити печат на његов имиџ и имиџ лика који ће он створити: кишни мантил, шешир набијен на очи, лула у устима. Родиће се инспектор Мегре чије ће се надмудривање са злочинцима читати на преко стотину језика. После три године рада у листу, Жорж Сименон, немирна духа, напушта Белгију и одлази у Париз. Ту упознаје Ежена Мерла, власника неколико листова, који га је охрабрио да постане романијер.

Сименон је почео да пише популарне романе. Први се појавио под насловом *Роман о једној дактилографкињи*. Писао је две врсте популарних романа: за дечаке авантуристичке, за кућеназитељке романе "да расплачу Марго". Зарађујући тако за живот, учио је структуру романа. Како је сам рекао: "Ма како да је глуп популарни роман, он мора да има структуру књижевног романа". Од 1931. до 1937. год. објавио је двадесетак репортажа у којима му је у центру пажње био човек и разлика између обученог и наог човека. Гоњен том идејом, купио је брод од 5,5м и обилазио Француску рекама и каналима. Са својом првом женом, Тижи, купио је велики брод и кренуо даље ка Холандији, Финској, Северном Леденом океану. На том путовању настао је први роман о Мегреу. После тога, путовао је у Африку, писао репортаже и упознао све одлике колонијализма - да би постао антиколонијалиста. У међувремену интензивно пише романе чији је главни лик Мегре и неки од њих бивају екранизовани. Тако, већ 1932. Жан Реноар снима *Ноч раскривања (La nuit du carrefour)*, први филм о Мегреу. Касније ће их бити много више, а насловни лик су играли Хари Бор, Жан Габен и многи други који су тумачили лик славног инспектора, статичног али инвентивног, који испија своју чашу вина или чашу ракије за

пултом неког бара и решава најзамршеније случајеве убистава.

После Другог светског рата, Сименон одлучује да са породицом отпутује у САД. Ту ће упознати младу Канађанку, Дениз Уиме, која ће постати његова љубавница, а затим, после развода са Тижи, 1950. године, и његова друга супруга. Догодовштине Мегреа излазе из његове писаће машине веома лако и брзо. Године 1952. Сименон је изабран за члана белгијске Краљевске академије. Рађају се нови романи а исто тако и филмови: *Мејре поштавља замку*, *Афера Сен-Фијакр*, *У случају несреће*. Године 1960. Сименон председава жиријем филмског фестивала у Кану, а 1967. излазе му сабрана дела у едицији "Rencontre". Он 1972. објављује *Невине и Мејре и њ. Шарл*, а годину дана касније престаје да пише, купује магнетофон и у траку диктира своја дела која је назвао *Диктаџи (Dictées)*.

Увек немирна духа, у потрази за нагим човеком, Сименон је животни пут водио од родног Лијежа, преко Париза, Мулена, Невера, Ла Рошела, Африке, Њујорка до Швајцарске, тачније до Лозане где је купио кућу назвавши је *ружичастом (la maison rose)*. У врту те куће ће три дана после његове смрти, 4. септембра 1989. године, бити расејан његов песко.

Тогор Јорданов

ЕДИТ ПЈАФ (1915-1963)

Четрдесет година је прошло од смрти славне Едит Пјаф (Edith Piaf), легендарне француске шансоњерке, певачице која је створила свој стил и њиме обележила француску шансон. Рано је упознала беду париских улица и опевала их је свом душом. Певала је о патњама свакодневног живота, гласом тако моћним и трагичним који је њена публика необично волела. Њен глас, резак и продоран, као налет ветра, знао је сваког да понесе.

Рођена је у Паризу 1915. године, на плочнику Белвила, и у њему проживела несрећно детињство. Била је дете разведених родитеља а одгајиле су је њене баке и тетка. Мукотрпно је зарађивала за живот певајући по парнеким четвртима. У девојци Пјаф, која је певала по кафаницама на Монмартру и Пигалу, крила се краљица Едит чије ће краљевство бити Париз, тај надмени Париз којег ће она напросто бацити пред ноге. Срећа се напосокон осмешила седамнаестогодишњој Едит Гаснон док је једног дана певала на углу улице Троајон и авеније Мак-Махон, у близини трга Етоал, и својим чаробним гласом пленила пажњу случајних

пролазника. Луј Лепле, власник угледног кабарета "*Gerny's*", чуо ју је и прешао улицу. Задивљено је слушао ту крхку девојку са гласом тако потресним који је, како је лепо приметно Жан Кокто, одражавао сву беду овог света. Млада Едит Гаснон прихвата понуду да наступа у његовом кабарету где са великим успехом пева хитове Дамије и Тина Росија. Од Леплеа добија чувени надимак "*La tôte Piaf*". Но Лепле бива убијен под мистериозним околностима и његова смрт тешко погађа младу певачицу. Ипак, она наставља да пева у познатом мјузик-холу "*ABC*". У годинама које ће уследити, имала је среће да упозна бројне композиторе који ће писати за њу (Асоа, Емера, Контеа, Маргерит Моно...). После рата, са песмом *Les trois cloches* и плочом продатом у милион примерака, Едит Пјаф и пратећа вокална група "*Les compagnons de la chanson*", постижу светски успех. Славна шансоњерка касније упознаје нове ауторе, интерпретаторе и композиторе, међу којима и Жоржа Мустакија са чијом песмом *Milord* постиже огроман успех. ("*Allez venez Milord, vous asseoir à ma table/ il fait si froid dehors, ici c'est confortable.../ Je vous connais Milord, vous n'avez jamais vu/ je n'suis qu'un' fille du jour, une ombre de la rue*").

Звезде откривају звезде. Едит Пјаф је открила многе младе певаче који су се временом прославили. Један од њих је и Шарл Азнавур. Ив Монтан је још једно њено велико откриће. Певала је и песме младог Жилбера Бекоа. Песник Жак Превер и композитор Анри Крола посвећују јој чувену песму *Cri du coeur* која одсликава целокупно биће и раскошан таленат Едит Пјаф. Прва дама француске шансона је и сама написала више песама, међу којима је најпознатија *La vie en rose*, дивна љубавна песма, топла, искрена, нежна.

Њен репертоар песама изражава фаталност судбине али и веру у љубав упркос патњама које она доноси. Међу доминантним темама, љубав свакако заузима почасно место. Едит је глорификовала љубав, узвишену и вечну, и до краја свог живота певала о њој (нпр. у песми *Hymne à l'amour*). Друга велика тема, свакидашња беда и животне драме, свеприсутна је у песмама Едит Пјаф и одговара мукама и недаћама које је она врло рано упознала. Усамљеност а са њом и резигнација доминирају у песми *Non, je ne regrette rien* ("*Non, rien de rien/ Non, je ne regrette rien/ Ni le mal qu'on m'a fait/ Ni le bien, tout ça m'est bien égal*"). Париз је, такође, непресушни извор песама за Пјафову, чије четврти она помиње и на метафоричан начин се служи именом француске престонице. Празници и весеља, као успомене на детињство, често су опевани у њеним песмама.

Сви они који су је гледали на позорници, никада неће моћи да забораве ту крхку жену у једноставној црној хаљини, са рукама испруженим према публици, слабињу и нежну а у исто време тако сигурну у себе, са јединственим гласом испуњеним емоцијама, тим потресним гласом који просто слама срца.

Умрла је 1963. године и уз пуно почасни сахрањена на париском гробљу *Père-Lachaise*. На путу до вечне куће пратила ју је огромна свита њених поданика, како и приличи једној краљици.

Јован Тасић

Saša Hadži Tančić

A M O U R

C'est dans cette ville-là que j'ai aimé une femme. Je me souviens de mon premier baiser. Je me souviens de tout comme si c'était hier.

Nous vivions à notre aise : libres et insouciantes, nous n'avions d'autres principes que ceux de l'amour, nous abandonnant à nos sentiments. Parfois, nous sortions hors de la ville et nous nous promenions dans les bois, où régnaient le silence et la paix. Dans notre demi-sommeil, avant l'aube, nous sentions passer sans bruit les bêtes des forêts. Sous ma main, je reconnaissais la ligne de son corps élancé; il n'en existait pas de plus ferme et de plus beau sous la voûte céleste! Nous restions couchés dans notre étreinte amoureuse jusqu'à l'aube, et le matin je me reflétais dans sa peau lisse. Elle s'en allait quelque part et revenait avec, pour elle et moi, une guirlande de fleurs aux couleurs d'arc-en-ciel.

Mais cela ne dura pas longtemps. Une nuit -au moment même où je découvrais l'épanouissement de la beauté de plus en plus exubérante de la femme- elle me révéla ses premiers pressentiments, ses douces agitations, ses soupçons. J'aperçus son visage se couvrir de mornes pâleurs. (Dieu sait pourquoi m'intimidait-elle toujours, au point de baisser les yeux comme si j'étais coupable.

Je la menais au théâtre, au cinéma, en promenade. En rentrant, nous pressions le pas dans la rue, avec un sentiment désagréable d'inconfort et une seule pensée dans la tête -comment attraper le premier train pour partir n'importe où, comment s'enfuir. Pourquoi ? Nous ne le savions pas encore. Entravés d'une façon inexplicable, nous restions chez nous; assise pendant des heures devant la fenêtre qui donnait sur une petite cour, elle avait honte des sentiments qui l'obsédaient.

Moi, j'avais finalement cessé d'être fier de sa beauté. Un après-midi, rentrée de sa promenade, elle s'approcha fatiguée du miroir, et ce qu'elle y aperçut, la rendit

tellement furieuse qu'elle en devint presque folle; j'eus de la peine à la calmer. Ce visage que j'adorais, se défigurait lentement et horriblement; si bien que même son sourire séduisant découvrait, à la place de la bouche, un creux étroit, cette fente que... j'embrassais. Elle me suivait des yeux avec un air de pleine admiration et imitant mes gestes. Elle ne savait pas cacher le bonheur soudain qu'elle éprouvait toutes les fois que je lui permettait de prendre mon imperméable qu'elle mettait pour se promener dans l'appartement; toute plongée dedans jusqu'aux chevilles, elle avait l'air drôle. Sans le vouloir elle imitait ma voix, la façon dont je balançais la tête en me coiffant, et les traits renfrognés de mon visage quand j'étais fatigué.

Simultanément, sans motif aucun, je me voyais dans une robe couverte de fleurs rouges, une petite couronne en or sur la tête, et un sourire mystérieux dans les yeux, comme les siens. Je sentais mon corps lui appartenir, alors que son corps à elle, métamorphosé depuis peu, devenait le mien.

Ce n'est pas possible, me dis-je. Nous nous embrassions tout effrayés, en nous prenant profondément pitié de nous-mêmes. En tenant ma main dans la sienne, elle était persuadée que c'était moi qui lui pressais sa main frémissante.

D'autres difficultés survinrent en plus. Elle me dissuadait dans ma conviction que mes seins avaient grossi et que mes lèvres avaient aminci, que mes cheveux n'étaient pas comme les siens. Nous nous rendîmes compte qu'elle avait perdu ses seins, que la barbe s'était mise à pousser et que son corps perdait ses attributs de femme.

Nous vivions en nous accommodant sans cesse aux changements en nous; comme si le cours entier de notre transformation était précisément déterminé. Le monde entier nous semblait aussi tout autre qu'avant.

Il ne nous restait qu'une solution -nous abandonner à ces transformations et consentir à prendre pour le sien, le sort de l'autre. C'est avec regret que nous dûmes nous soumettre à la loi de la nature, muette à nos prières et aveugle à nos larmes.

Le secret de cette métamorphose amoureuse resta en nous pour toujours.

Ce matin, c'est un homme que j'aperçus à mes côtés. Il m'a l'air connu. Assis à mes côtés, il se tait abattu, tout étonné de mes étreintes. Je ne pense qu'à lui. Je soulève le voile luisant, j'ôte ma petite couronne et, toute tremblante dans mes effusions de tendresse, de désirs et d'espoir, je tombe dans ses bras.

Trois poèmes

L'HOMME EN NOIR

*Cette nuit, sous mes carreaux
l'homme en noir est revenu
avec des oiseaux sur son chapeau.
Il m'offrait pommes et poèmes
et voulait m'aimer de nouveau.*

*Épines...
Ronces où l'homme en noir
m'a jetée
qui autrefois voulait m'aimer.
Mais les épines ne blessent
ni brûlent
et sang épais coulant des plaies
ne me meurtrit ni me consume...*

*Il n'y a plus d'homme en noir
Il a disparu dans la nuit
et moi, je l'ai tant voulu.*

Mirjana Đorđević
Piroć

UN BLEU-GRIS

*Sur la toile
sur la blanche toile de ma tente
quelqu'un tapa à l'aurore
quelqu'un
devant ma tente ensoleillée
m'envoya un salut
comme on envoie
des violettes.
Ce n'était pas mon prince
ni ma mère
que j'aurais aimés
c'était seulement
un oiseau
un bon petit oiseau
à l'aurore.*

Nevenka Popović
Vlasotince

LA CICATRICE

*Je filais
un fil d'or
à la quenouille
Je l'alignais
je l'aminçais
je le tordais*

*Mais je me piquai
au fuseau
Le fil d'or fut coupé
mon tissage rougit
le soleil s'assombrit*

*Puis la plaie se ferma
Je renouai le fil
Mais une cicatrice
profonde
resta*

Traduit du serbe par
Dr Milica Domazet

Ljiljana Janjić

Димитрије Миленковић, Црпкеж

C'EST NOUS, LES COUPABLES

Ils sont là, pour comparaître devant le tribunal des adultes. Ils trouvent avoir le droit de consommer leur tranche de vie à leur guise. Ils évoluent, c'est la loi de la nature, fraient le chemin de leurs ambitions et c'est à nous de les suivre, non pour satisfaire tout ce qui leur vient à l'esprit, mais pour les aider à rejeter tout ce qui les empêche de se réaliser.

Van Gogh, *Autoportrait à l'oreille bandée*

C'est parce que tout est confondu dans cette idée, toute l'ardeur de leur âge est mise au service de cette fin qui empreint et suscite leur soif de connaissances, de réussite et de bonheur. On dit: "Attention, les enfants nous observent !" Est-ce que tout le monde a compris ce message ? Peuvent-ils se permettre de nous faire confiance sans réserve ? Peut-on leur expliquer, sans rougir, pourquoi la prospérité et la profusion sont du côté des élus, au détriment des dépravés ?

Car, ces dépravés, il y en a partout. Privés d'air et de chaleur, ils s'élancent vers les hauteurs d'un monde fantasmagorique, protégés par leur imagination, obstinés, indomptables, à la recherche d'un "ailleurs", se livrant à tous les moyens leur permettant de s'élever au dessus des "miasmes sordides", de sortir de cette impasse à laquelle ils sont contraints.

Ružica Timčenko

LES TRADITIONS, DOIVENT-ELLES ÊTRE CONSERVÉES ?

On peut dire qu'il n'existe aucune nation, c'est-à-dire aucune communauté humaine, sans tradition. Aujourd'hui dans chaque société on peut remarquer deux domaines différents : le domaine spirituel et le domaine de la religion, des coutumes et des cérémonies différentes, tout ce qui constitue le fond traditionnel d'une nation intégrée. A mon avis la religion s'entrelace sans cesse avec la tradition. La foi et la tradition jouent le rôle principal dans la conscience humaine. Il y a beaucoup d'opérations dans la vie que l'homme ne pourrait pas réaliser sans tradition et religion. Les rites religieux eux-mêmes ont pour but de sauvegarder et intégrer les gens d'une communauté, et de cette manière il est tourné vers la tradition, la culture et le passé. C'est pourquoi on peut dire que la tradition est une partie intégrante de la religion et comme telle, elle doit exister incarnant une nation ayant un patrimoine culturel riche.

L'affirmation historique et l'importance d'une nation se voient dans ses coutumes, ses rites, ses cultes, ses cérémonies mais aussi dans la croyance aux institutions traditionnelles. La tradition est une affaire sociale car elle remarque la réalité collective, et la société doit la garder comme partie d'elle-même. Si une nation possède son système de mythes, ses dogmes, ses coutumes, on peut dire qu'il s'agit d'une nation traditionnelle qui par l'intermédiaire de sa tradition veut s'affirmer elle-même. C'est la tradition qui lui permet de sauvegarder son identité, sa spiritualité et ses racines.

En ce qui concerne ma nation, je veux dire qu'elle est une des nations les plus conservatrices qui aient jalousement conservé leur tradition et ainsi les Serbes ont montré leur valeur historique. La veille de nombreuses fêtes, par exemple de Noël, de Djudjevdan, des Pâques, de certaines slavas, il y a chez nous beaucoup de coutumes traditionnelles et typiques, existant aujourd'hui et faisant la nation serbe. Mais ce qui est sûr c'est le fait que la plupart des Serbes ne connaissent pas le sens de ces coutumes. On ne sait pas encore pourquoi, par exemple, un jeune marié porte son épouse dans la maison

après leur mariage, pourquoi à cette occasion elle tape les bordures de la porte principale et porte un pain et une bouteille de vin. Il y a aussi beaucoup de coutumes qui sont sans aucun sens et qui nous paraissent parfois très ridicules et inutiles. Il suffit de savoir leur fonction et leur signification mais il ne faut plus jamais les pratiquer, surtout les moeurs des "sacrifices" aux funérailles, les moeurs de mariage et celles de parrainage héréditaire. Il y a des pays où les lois de la tradition sont très fortes. C'est surtout dans les cultures moins modernes, parmi les tribus différentes, par exemple celles d'Afrique ou de certains pays d'Orient. Leurs coutumes présentent une sorte de fanatisme où l'humiliation des femmes résulte de leur façon de vivre qui est primitive et patriarcale. J'ai horreur de tout cela.

En certains cas, il faut accepter les moeurs de sa propre tradition et religion, car elles constituent notre identité, notre nation et notre patrimoine. Mais il y en a aussi qui doivent être oubliées!!! Toutefois, un homme doit connaître sa propre culture, sa spiritualité, sa tradition, ses coutumes, pour suivre tous les mouvements de la civilisation. Un grand nombre d'historiens, de sociologues, d'ethnologues, d'archéologues, de linguistes part de la tradition dans l'analyse d'une nation. C'est pourquoi, il faut que nous la gardions, car elle est la preuve de l'existence humaine!!!

Tanja Kocić

Van Gogh, *Le pont de Langlois à Arles*

РЕМБООВА ПЕСМА О ПОБУЊЕНОМ ПАРИЗУ 1871.

Као што Стефан Маларме није оставио јасан писмени траг о побуну у *Злосрећнику*, због ишче-завања смисла у слику и измењену метафору, тако ни Артур Рембо у песми *Париска орђија* или *Париз се ойейи насїианује* није јасно назначио о којем историјском догађају је реч. Наталожени живот подложен одређеним погодбама и споразумима изазива мучнину услед недогледно поновљеног напора, на безброј начина и много пута, да се схвати и пропрати слављем све до губљења представа шта јесте а шта није прихватљиво. Слично Бодлером упозорењу, основни закон друштва по младих, можда више дечаку Рембоу, јесте атракција или новина. Мрзовољни владар основна је последица друштвених промена по Малармеу, а Рембо друштвене промене и устанке који доводе до његовог устоличења сматра врстом самониклог чишћења друштва и опоравка његове грађе изложене нападима плесни и трулежи. Уместо да пати због оних који губе или добијају, или тражи прилику за песника, Рембо закључује да је све на своме месту после потреса: "Ево светог места, које почива на Западу". То место је било ту где је и остало, то место је Париз. Песма је написана Рембоовом руком пошто су се немири већ одиграли. Нико није слутно да ће размере побуне бити толике, многи су се можда ломили у себи око тога шта ће бити, али Рембоу је важно да није дошло до обичне пијанке и успутног каљања ауторитета, него до нечег озбиљнијег, као што је побуна, и даје јасне знаке да му је лакше што је до такве побуне ипак дошло. Ево почетка песме, дуге, иначе, 76 стихова:

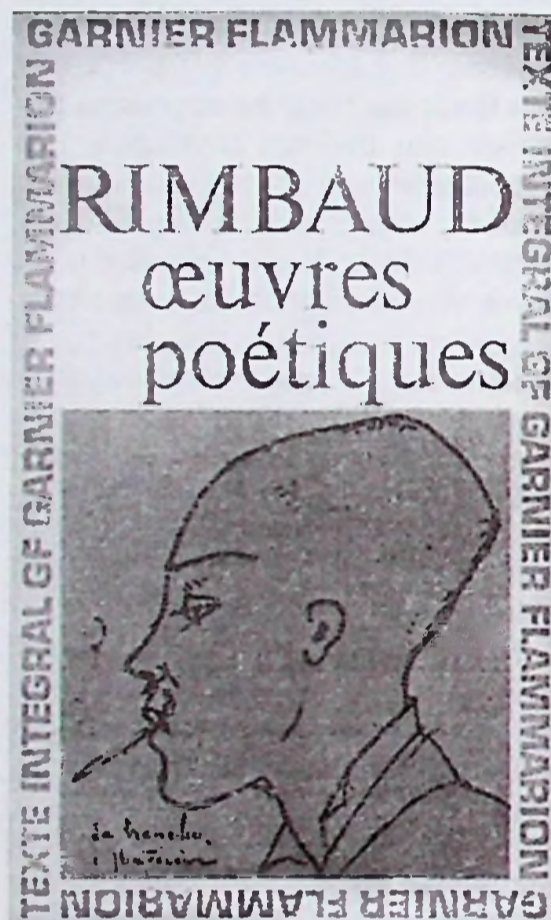
*O lâches, la voilà! Dégorgez dans les gares!
Le soleil essuya de ses poumons ardents
Les boulevards qu'un soir comblèrent
les Barbares.
Voilà la Cité sainte, assise à l'occident!*

*Allez! on prévientra les reflux d'incendie,
Voilà les quais, voilà les boulevards, voilà
Les maisons sur l'azur léger qui s'irradie
Et qu'un soir la rougeur des bombes étoila!*

*Јурни са сїианца! јер сїиїгли сїе, хуље!
Сунце жарким дахом булеваре брише
Где једном варварске врвеле су руље.
Свейи зрад пред вама на заїагу дїше!*

*Хајгеїе! Нове ће пожаре да сїрече.
Ево вам кејова, кућа, булевара
На лаком азуру, иїїо је једно вече
Озвездан орђијом смрїионосної жара!*

(Превод: Никола Берїолино)

Опседнут младалачком идејом о чистоти, Рембо препоручује путнику, који се искрцава на железничку станицу, да се добро исповраћа, не би ли се привикао на обнову старих лажи и полуистина од којих друштво живи. Рембо је свестан лепоте места које, попут звезда, пали једну за другом буктињу граната увече. Изузетну ликовну лепоту Артур Рембо постиже опозицијом између руменила бомби и благе плавети по којој се оно шири. Рембо на Париз гледа смештен негде неприродно високо, али са тих висина рачуна са оним који су се удаљили из Париза да би се радознано вратили у град погођен метаморфном болешћу незадовољства, које недавно отворено избија.

Рембоов песнички став би се могао препознати по сазнању да из перспективе вечности никад нису била залечена многа и небројена зла, али да су неке промене неопходне да би друштво у неку руку наставило по старом. То што многи сматрају традицијом, није ништа велико за Рембоа, али он познаје снагу традиције и уме да то песнички и исповедно призна. Међутим, он није био узалуд назван, по Пјеру Жану Жуву, "оком катастрофе", јер је поучавао, и поезијом, о нужности пропадања и огромних историјских бродолома.

Рембо пружа раскошне описе задовољства оних за које се мислило да су привилеговани, по крчмама и борделима, а логика му је трајна, ако није вечита. Како се може наудити старом и умешном Паризу. Рембоу није јасно. Париз није ничији, он је отворен путевима душа космичких размера и у суштини зна за правду злих и добрих навика, тако што може да одведе сваког путника где није ни слутно да ће отићи, а можда је управо то желео, да оде у непознатом смеру.

Рембоова песма је везана за Париску комуноу, ако Малармсова није, будући да је штампана 1860. године, много пре Париске комуне. Рембо теши буржоазију после пораза у рату Немачке и Француске, а потом избијања Комуне у Паризу, да оно што се десило, вечни град Париз враћа у стање приближно старом стању. Он је тај Париз и волео и разумео, али је као у последицу дуге младости града, веровао у жар који је својствен Паризу, што се руши и периодично обнавља. Париз по Рембоу уме да буде страхан, немилосрдан, нов и непредвидљив. Париз се отвара уживањима, допушта крајности, кажњава оне који су им одани и увек иде корак даље него што се очекивало. На тај начин Рембо презире "кукавице" које су се бојале, у тадашњим околностима, градских немира.

Драган Тасић

Les jeunes réfléchissent sur le thème : Amour, camaraderie, relations

"Quelle belle vie !" me dis-je souvent. Je suis jeune, j'exalte les joies de la vie. Tout est possible, je peux tout faire, le monde entier est le mien...

Mais la vie est aussi pleine de succès que d'échecs. Quant aux problèmes, j'en ai beaucoup et j'en ai assez de ces sentiments angoissants, de cette dépression. Parfois, je veux rester tout seul, en écoutant de la musique ou en me promenant. Mais les problèmes ne peuvent pas disparaître d'un coup de baguette magique. J'ai besoin d'une compréhension de mes parents et d'un soutien sans réserve. Les jeunes croient souvent que leurs parents et l'école les étouffent. En ce moment-là, on veut être loin des parents, mais il faut se méfier des "amis" qui offrent l'alcool ou la drogue.

Paul Gauguin, *Portrait de Madeleine Bernard*

Nos parents comptent sur nous. Ils veulent que nous soyons les meilleurs. Je ne suis pas sûr que nous soyons capables de répondre à toutes leurs attentes ou de trouver toujours une solution convenable ! Nous n'y sommes pas habitués et chaque échec est grave. A l'école tout est divisé en deux et présenté comme "blanc et noir". Je m'en fiche, je suis tel que je suis...

Marko Mihajlović,
lycée de Leskovac III4

A notre âge d'adolescence, nous ne pensons pas beaucoup à notre avenir. Chaque jour est une histoire particulière. Les choses qui sont les plus importantes sont l'amour, la camaraderie et les bonnes relations avec les gens.

Van Gogh, *A. G. au café du Tambourin*

L'amour est admirable. Pour les jeunes, c'est une chose la plus importante. L'amour est un besoin, aussi. Il est tant admirable que triste. Malheureusement, tous les grands amours ont les fins tristes. Beaucoup de jeunes filles souffrent à cause d'un garçon. Elles en pleurent comme s'il est le dernier dans leur vie. Mais, quand nous ne nous sentons pas bien, nous avons toujours un ami. C'est pourquoi l'amitié est parfois meilleure que l'amour. Quand tu as un ami, tu as tout. Nous confions les secrets à notre ami, avec lui nous allons à l'école, aux cafés, il est toujours là. J'ai beaucoup d'amis à l'école. Ma meilleure ami est Mila. Nous sortons ensemble le soir. Les relations entre les jeunes sont très importantes, bien sûr, mais elles le sont aussi à l'école avec les professeurs et à la maison avec nos parents. Ceux-ci ne s'intéressent pas aux mêmes choses que les jeunes et il arrive maintes fois qu'ils ne comprennent pas nos problèmes et nos besoins.

Mirjana Krstić,
lycée de Leskovac II4

Amour, camaraderie, relations... ce sont des sentiments très importants dans la vie des jeunes, surtout des adolescents.

La vie d'un adolescent sans amour est incomplète. Il faut avoir toujours quelqu'un à qui on pense, dont on rêve. C'est de ma nature. Je tombe amoureuse souvent et c'est toujours d'un garçon de mon école. De cette raison il ne m'est pas difficile de me lever tôt le matin. Je passe assez de temps devant le miroir. Je pars bien prête à l'école et avec un grand plaisir. Je suis impatiente de le voir chaque jour. Mais il n'en sait rien. N'importe, le plus important c'est que j'aime et que je suis heureuse.

Van Gogh, *La musmè*

La camaraderie et les relations avec les jeunes sont aussi des sentiments qui tiennent une place importante dans ma vie. J'ai une bande d'amis à l'école et chez moi aussi. J'ai vraiment de bons amis avec lesquels je partage tous mes secrets, mes histoires de cœur, toutes mes joies. On raconte les événements de la vie scolaire, on travaille en groupe, car c'est plus stimulant. Nous échangeons nos connaissances. En plus, c'est une façon agréable de joindre l'amitié et le travail. J'ai lu dans un livre: "Avoir un ami, c'est vivre, avoir deux amis, c'est bien vivre."

Ivana Zdravković,
lycée de Leskovac II4

ПОЕЗИЈА У ПРЕВОДУ *** POESIE TRADUITE

У новом сазвезђу
Осам пјесама савремених лесковачких пјесника

Борислав Здравковић

ПОТОПЉЕНО МОРЕ

Као крпа од засијаве на поломљеним каијаркама
Као босонога пролеће на уљуваном асфалту
Као руке окрвањене од неких силних зајезања
Као клоун зајран око своје ненавикнуће главе
Као узалудан дан пред зајвореним вратицама
Као крик галеба над појојљеним морем
Ја као нико после свега што је било и није

MER COULÉE

Comme une loque du pavillon hissée sur les mâts cassés
Comme un printemps nu-pieds sur l'asphalte sali de crachats
Comme des mains ensanglantées de certaines tensions fortes
Comme un clown jouant autour de sa tête non habituée
Comme une journée perdue devant la porte sans issue
Comme un cri de mouette au-dessus de la mer coulée
Moi comme nul d'après tout qui existait et n'existe

Томислав Н. Цвејковић

БАЛАДА О ОДЈЕКУ

BALLADE SUR L'ECHO

Зовеш
нико ти се не одзива
Ко да ниси звао
Кунеш руке звором
Не биле
Не знале
Не чуле

Tu cries fort
personne ne te répond
Comme si tu n'avais pas crié
Tu maudis tes mains
Qu'elles n'existent plus
Qu'elles ne sachent point
Qu'elles n'entendent rien

Кроз тебе земља
облаке ваља
тужи
Кроз тебе тужа
каменом
моли

A travers toi
la terre fait rouler
des nuages
se plaint
A travers toi
la tristesse prie
par la pierre

Дозиваш
и глумиш
од свога гласа

Tu cries
et tu deviens sourd
de ta propre voix

Раге Јовић

МУЗИКА

Мисли мојих пријатеља виђених и невиђених.
Листови.
Ојседају ме воде, несазнајни рубови шума
буде моја чула.
О савршено пређење!
Звучне безазлености!
Дозволиће ми да вас ноћас сакријем у своје
прејлашене поре.
Ја сам проналазач патиње и смешка.
До јуче сам веровао да само сунце шајуће
о покрећима!
Музико!
Твој поход је величанственији од пролазности.
Заспаћу с твојом граном на
уснама. Понови се!
Кад се кућам у твојим морима и заборавим
на рајове и окамењене мудрости
Дај ми моћ да те поседујем.
Да те хвалим.
Мање ће се свидети да смо сами.
Мисли мојих пријатеља виђених и невиђених
шајућу невидљиви инструментима.
О како сам срећан што сам заборавио
да зајворим очи.

LA MUSIQUE

Les pensées de mes amis connus et imaginaires.
Les feuilles.
Les eaux m'obsèdent, les lisières inconnues des bois
éveillent mes sens.
Oh, lustration parfaite !
Candeurs sonores !
Laissez-moi vous cacher cette nuit
dans mes pores effrayés.
Je suis inventeur du mal et du sourire.
Récemment je croyais qu'il n'y avait que le soleil qui chuchotait
sur les mouvements !
Musique !
Tes accords sont plus grandioses que la fugacité.
Je vais m'endormir ta branche
aux lèvres. Recommence !
Quand je plonge dans tes mers oubliant
les guerres et les sagesses banales
Rends-moi capable de te posséder.
De te louer.
On sera plus jaloux de nous voir seuls.
Les pensées de mes amis connus et imaginaires
sont chuchotées par les instruments invisibles
Oh, que je suis heureux d'avoir oublié
de fermer mes yeux.

Михајло Дојчиновић

У НОВОМ САЗВЕЖЂУ

DANS UNE NOUVELLE CONSTELLATION

По прави пале звезде
ја никако да прејознамо себе
У новом сазвезђу бивамо увек
ојчињени

Les étoiles parsemées dans l'herbe
nous empêchent de nous reconnaître
Dans une nouvelle constellation
on est fasciné toujours

Dans une nouvelle constellation
Huit poèmes de poètes contemporains de Leskovac

Димијурије Тасић

НОКТУРНО

Линија сна коју изговарам
 пределом нејоспојећим у речи
 ошкривена чулом ноћи
 као неизмишљени бол
 тамо где заувек остајеш
 у обнављању љубави

где је изгубљена моћ огласка
 пре свих времена звезда
 пре звезде ослобођене вечности
 у лику који љубим
 пре лика зашлог у биљку
 пре биљке враћене свом почетику
 води земљи ваздуху сунцу
 пре сунца насипављеног у камену
 пре свих времена звезда
 времена звезда
 пре смрти

NOCTURNE

*Ligne du rêve que je prononce
 par un paysage indicible
 révélée par la nuit
 pareille à une douleur vécue
 là où tu restes à jamais
 en retrouvant l'amour*

*où est la force perdue de partir
 avant tous les temps les étoiles
 avant l'étoile éphémère
 dans l'effigie que j'aime
 avant l'effigie absorbée par la plante
 avant la plante rendue à sa racine
 à l'eau à la terre à l'air au soleil
 avant le soleil reflété par la pierre
 avant tous les temps les étoiles
 avant les étoiles
 avant la mort*

Војислав Исиајковић

СУША

Из заборављеног зноја неба
 узми ме у zaloжај испод корена
 и однеси ме у задрљај камена
 и дај ми кај крви и кај сузе
 и задњи сан о киши
 да преживимо о дај ми

Саг клешем споменик у зубу песка
 нејодојен до испијеног сипрања
 у зверињаку где све неспјаје
 и видим испустињу од прурога дима
 јер жеђ је ненахрањена
 саг клешем споменик сну
 да преживимо

Плач у кори зове упискујем
 за предзнак поплава за чапу кише
 за звукове облака
 а видим само небо од перја
 где лomi руке пред зимом живоћа
 и крњи лице болесним сивилом

О прими ме у пукошину усана
 да преживимо ошкучај суше
 нејољубљени свићањем

SÉCHERESSE

*De la céleste transpiration oubliée
 enlève-moi dans la bouchée sous la racine
 et emmène-moi dans l'enlacement de la pierre
 et donne-moi une goutte de sang et de larme
 et le dernier rêve de la pluie
 pour survivre oh donne-moi*

*Maintenant je taille un monument dans le sable
 non-nourri jusqu'à la souffrance hâve
 et dans la ménagerie où tout disparaît
 et je vois le désert de fumée pourrie
 car la soif n'est pas apaisée
 maintenant je taille un monument au sommeil
 pour survivre*

*Je grave les larmes dans l'écorce du sureau
 pour un indice d'inondation pour un verre de pluie
 pour entendre les nuages
 mais je ne vois que le ciel de plumage
 qui se casse les doigts devant l'hiver de la vie
 et qui tronque le visage d'un gris malade*

*Oh accueille-moi dans la faille de la bouche
 pour survivre la pulsation de la sécheresse
 non-embrassés par l'aube*

Драган Здравковић

***

Храмљемо
 Од речи до речи
 Негде смо сипали

У подумљу
 Где се насипављамо
 Негосегнуто
 Још праје

Шта ли смо по
 Раскрићима
 Од покиданих
 Нишпи икали

***

*Nous boitons
 D'un mot à l'autre
 Nous nous sommes arrêtés
 Quelque part*

*Dans le profond de l'esprit
 Où nous nous prolongeons
 Ce qui n'est pas atteint
 Dure encore*

*Qu'avons-nous tissé
 Des fils coupés
 traversant
 les croisements*

Небојша Ђокић

ГОДОВИ

Из година
 посеченог дрвета
 испише
 несприљиво време

CERNES

*Des cernes
 des arbres coupés
 coule
 le temps impatient*

Poèmes choisis par *Saša Hadži Tančić*
 Poèmes traduits par *Ružica Timčenko,*
Ljiljana Janjić et *Sunčica Milošević*

ПИСМА ИЗ ПАРИЗА МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

Зналац неколико светских језика, образован у неколико земаља и различитих школа, рано осетивши импулсе и чари уметничког стварања и у сликарству, и у музици и, посебно, у књижевности, Црњански је у француској књижевности и култури видео вредности и драгоцене подстицаје за сопствени рад. У својим раним годинама боравио је у Паризу и упознао се са француским духом и традицијом, као и са актуелним стањем у француским позориштима, уметничким животом Париза и књижевношћу. Није све примао без критичке рефлексије и са одушевљењем, што је само знак његове стваралачке изузетности и већ формиране независне духовне личности која упија у себе вредности али их прима и вреднује у складу са својим осећањем духа нијанси, дакле као различите по уметничком домету, значењу и зрачењу, не либећи да се одбаци оно што не задовољава његове критеријуме и његов истанчан и развијен уметнички укукус.

Када је године 1921. у "Новој Европи", познатом часопису Милана Турчина, који је излазио у Загребу, почео да објављује *Писма из Париза*, Црњански је већ имао и обиман, и разноврстан, и уметнички зрео књижевни опус. Страстан путник, радознао дух, човек особеног стила и поимања живота и уметности, увек песник, Милош Црњански доживљује Париз на начин самосвојних и независних посматрача који себе стављају у први план: међутим, и за Црњанског Париз је оно што је за готово све оне који су тај град посетили и доживели - оличење светлости и вечности али то неће да каже лучићевским директним и помало старинским и патетичним језиком (уосталом, видели смо, и путопис Црњанског припада новој, суматраистичкој књижевности, и дистанцира се од традиционалне, "описивачке" литературе!). У *Писмима* је, генерално гледано, Париз као и други градови; и он остаје на рубовима сећања као и други градови, претходно посећени и упознати; али ипак, пишући без егзалтације, наоко мирно и са дистанце, Црњански "јавља" да тај град изазива јако и испатворено осећање вечности и светлости и додаје: "Остаће на мени, и овде, само онај мир што га остављају на души камење, вода и небо", они елементи космички са којима другују песници. Париз "сав шуми" а "бескрајна киша дрхти над њиме, као да је сав увезан у танане, мокре нити воде што обавије цео свет". И тај Париз, наставља Црњански, "дрхти, љуља се, одблескује. Губи своју тврдоћу и сав се претвара у сенке, што се љуљају у киши. Тако је бескрајан, а тако је лак, као да је сазидан од карата. Излазим на свој најмилији мост; он је сав мокар. Давно некад, био је често крвав. Отуда га уходим, гледам већ месецима, у кишовите празне ноћи."

На мостовима Париза, под кишом која тамо стално пада и мокри улице и

Милош Црњански

кровове зграда, видимо Црњанског како стоји, истина покисао, али ведро "јавља", са места где је Париз најлепши, својим читаоцима препоручујући им да забораве "већ једном све" и да се безбрижни опет сете - вечности. "Нигде на свету није овако дубока вода и овако широко небо. Велики вртови у којима цветају светиљке, зелене, жуте и црвене; њино светлуцање у водама, полако диже цео Париз у провидан, јутарњи зрак. Киша се једва осећа. Први трамваји пролазе. Далеко, у стајаћој, широкој води, суро, као нека галија чуvariца у луци, са својим црвеним светиљкама, љуља се острво Париза, са старим зидовима и готским кулама. Над Нотрдамом се ведри, трепере побледеле звезде као искре бежичног брзојава. Оне јављају да долази пролеће." И све то, поентира свој лирски излив Црњански, одводи у бескрај... И овај песник, под утиском инспирације која га је понела, још једном "јавља" о свом утиску и свом расположењу: "Волео бих месец дана, месец дана, сваки дан, сто пута, да вам јавим: не бојте се, сетите се вечности, све је добро, нема греха, нема закона, нема јаве, гледајте у небеса, удишите зрак безбрижно, долази пролеће, ослободите се свега." И још: "У мирису Париза најлепше што сам осетио јесте: безгранична љубав и безбрижност. Како су овде веселе борбе! Ове вечери, пуне широких вода, мостова, који се превијају преко вечности и пролећа, после кише, доноси мир. Бабе које продају чешљеве, наранце, новине, и гледају, ако могу, да вам задрже кусур, певуцају цело вече. Људи, погрбљени од грехова и разврата, певуцају. Све то ради живота."

***

*

На основу претходних редова можемо закључити да је у *Писмима из Париза*

проговорно песник који у граду који је посетио добија подстицај за лирске изливе, мотиве за песничко изражавање преводити тако свој доживљај у поезију; међутим, наља одмах рећи да што се тиче пишчевих интенција при писању, овај први, и по много чему чак и у односу према каснијим путописима овог писца, представља не само специфично него и хетерогено дело. У њему се јавља не само песник већ и јако изражен критички дух који у начелу негира панегиричан однос према материји о којој пише. Та критичност често прелази у полемичност. Јавља се, осим тога, писац који је свим својим стваралачким бићем у водама нове књижевности и уметности коју жели да наметне и као књижевни стил и да својим делима, у духу и у интенцијама те нове књижевности, нове тенденције представи као делотворне и естетски потпуно прихватљиве. "Ви знате, каже Црњански, да ја имам луду идеју "суматраизма": да живот није видљив, и да зависи од облака, румених никољака, и зелених трава чак на другоме крају света..." Најзад, ту је и уметнички критичар који у актуелном културном животу Париза примећује многе недостатке, површност и вредносну промашеност. Црњански, као поборник нове уметности, истиче Пикаса и кубизам а са ниподаштавањем пише о изложбама које му се због своје превазиђености нису допале. И актуално француско позориште је на удару Црњанскове критике. Такође, има примедби и на јавни и политички живот Француске, на париску штампу итд.

Неколико цитата као илустрација горњих редова. О Пикасу би требало писати есеј. "Сва та деформација коју је донео кубизам, полако се слива у једну хармонију. Треба видети једно дело од Дерена, обло, моделирано, опет светлом и тамом, без конструктивних оштрина, или једну од најновијих композиција, највећег међу њима, Пикаса, и осећа се одмах да је кубизам пренао доба анализе, и да је дошло доба једне лепе синтезе, која ће, разуме се, бити опет илузионистичка. Техничка моћ ових нових неограничена је." О Сезану се пишу глупости и даље, а Реноар је изгубио некадашњи сјај и сада се на изложбама само - румени. Зна, дакле, Црњански да буде и свиреп у својим узгредним напоменама радозналост гледаоца који није стручњак али који има танано око и луцидан ум. Са Реноаром и Сезаном, и општом негативном критиком француске уметности претходног века он, наравно, претерује али је и то у функцији његове бескрајне вере у нову уметност и безграничне жеље да она заузме цео простор уметничког израза. Од савремених, Црњански верује само у два Руса, руска Јевреја, Заткина и Липшица, који како каже једини "избијају из баналности Париза".

(Одломци из већег рада)

Николај Тимченко

ЦРЊАНСКИ О ФЛОБЕРУ

Међу француским писцима Црњански је највише ценио Флобера и Ростана. У Флоберу, посебно у његовој повели или краћем роману *Новембар*, писаној још средином 19. века, видео је зачетке нове књижевности и ово заиста успело прозно остварење, са многим лепим лирским пасажима, огласио за ремек-дело. Свој есеј, који је заправо писан као предговор за ово дело у издању Савремене библиотеке (1920), Црњански је завршио предвиђањем које је уједно и суд вредности, речима: "*Новембар* ће бити књига, која ће у 20. веку довести до новог облика романа и нове прозе" (ми знамо да је сам Црњански, са *Дневником о Чарнојевићу* и *Причама о мушком* тај циљ већ остварио!). У Флобера, према мишљењу Црњанског, највредније је што је овај писац "фанатик лепе форме, довео... у књижевност неодређену и болну форму фатаморгана и снова. Јер сунчана поља, мрачне улице са бледим, прегорелим светиљкама, необичну собу куртизане, њен профил, све то завио је у неки дим, који их чини бестелесним и лаким. Бол се везује за болне сенке давно изгорелих градова, румени облаци најављују се на небесима и упиљу се у један догађај, у једној тесној улици, пуној провидне јесење таме".

И из овог одломка може се закључити да Црњански свој есеј пише дајући маха свом лирском дару и песничком расположењу. То расположење уздиже се до усијања када Црњански у делу о коме пише осети струјање нових тенденција које се, према његовом мишљењу, јасно испољавају у новој, "суматранстичкој"

књижевности. Зато ће он, као свој суд о новини и суштини Флоберовог књижевног поступка у *Новембру*, рећи и ово: "Флобер је у *Новембру* дао један нов индивидуум. Крај страшног и веселог Челинија, високог и сухог несрећног Дон Кихота, оца модерног човека, после безбрижног и милог Казанове, коме се коса диже на глави кад прочита оно "ти ћеш и Анриету заборавити" и осети смрт, у *Новембру* се јавља нов човек. Цео свет је његов. Прошлост и даљина нестају у њему. И оно што је пре много столећа било - његово је. Бол његов везан је за све патње у свету; он завичаја нема више, и сви га предели растужују својим суморним видницима. Осетивши путовање и море, он зна да ни закон, ни границе, ни растојања не могу да препрече пут суморној магли која се шири у свему што је људско. Рад, све струке, јавна, живот, све то губи смисао и снагу пред једном тајанственом тугом, која је у природи, вечна и неизбежна. На крају је опет смрт, која се диже као грдна сенка једне лађе: "О смрти стари капетане, и овај крај већ је досадан... Води нас даље, свеједно да ли у рај или пакао дај нам само нешто непознато и ново!"

Неколико година касније (1926) Црњански је написао још један есеј о Флоберу; то је опет био предговор за ново издање Савремене библиотеке која је објавила роман *Саламбо*. И ово дело Флоберово Црњански је позитивно оценио. Пошто је опширније говорио о Флоберовој биографији, и покушао да оцрта психолошки профил овог писца из

кога је, добрим делом, проистекло и његово дело. Црњански је нагласио да је "далеко од тога" да *Саламбо* "буде историјски роман у рђавом смислу или застарела у смислу романа Валтера Скота, са својом алгирском и мароканском живошћу и као роман још увек толико модерна. Ако се зажели књига о врелој и песковитој земљи, тупог сјаја, што је као сфинга толико привукла и сахранила у својим руменим пустињама, где се још увек крвави ратови воде, ако се зажели књига о мирисној и заносној чулности, тих белих, афричких градова, дуж плавог мора, *Саламба* је тај роман који има у себи опојну снагу афричких прича. Флобер је ускрснуо Картагину." И осем његове нема друге". Флобер се пажљиво документовитовао припремајући да пише овај роман о древној Картагини и просторима Африке, али је, наглашава Црњански, заправо написао "диван путопис, са северне обале афричке, необично пластичне, у којем се мешају сан и јавна" јер се није упустио у описивање којим се баве традиционални путописци и савесни научници који држе до спољашње истине: у своје дело Флобер је унео оно што Црњански највише воли - "своја сањања, своју изнемоглост тела и душе од жуди африканске, своје романтично интересовање за семитску религију и еп; али, пре свега, своју жуд повратка основном и једноставном, дубоком и топлим, утешном, где влада тишина, источном".

H. T.

НОВИ ПРЕВОД ПЕСАМА ДЕСАНКЕ МАКСИМОВИЋ

Уз десетогодишњицу смрти песникиње

У издању "Драганића" из Београда изишао је нови превод песама Десанке Максимовић. Реч је, у ствари, о двојезичном издању: избору песама и њиховом преводу. Песме је изабрала и на француски језик превела, односно препевала, Милница Домазет, професор Универзитета у Нишу. Њен преводилачки подухват готово у свему је бољи од *Choix de poèmes* Дивне Денковић-Братић из 1971. године и заслужује да му се поклоним пуна пажња. За ову прилику, из избора, насловљеног *Пролетем овијена* (*Enivré par le printemps*), издвајамо песму *Сипрејња* (*L'Appréhension*):

СТРЕПЊА

Не, немој ми прићи! Хоћу издалека
да волим и желим ока твоја два.
Јер срећа је лепа само док се чека,
док од себе само наговештај да.

Не, немој ми прићи! Има више дражи
ова слајка сипрејња, чекање и сипра',
све је много леише донде док се итражи,
о чему се само ипек по слухи зна.

Не, немој ми прићи! Наипо то и чему?
Издајека само све ко звезда сја;
издалека само дивимо се свему.
Не, не ми не приђу ока твоја два.

L'APPRÉHENSION

Non, ne m'approche pas! Je veux de loin seulement
chérir et aimer tes deux jolis yeux bleus.
Car le bonheur n'est complet que quand on l'attend
quand il se fait pressentir seulement.

Non, ne m'approche pas! Il a plus de charme
ce moment de crainte, d'attente et de larmes.
Tout est bien plus beau quand on le réclame,
ce à quoi on ne s'attend que par pressentiment.

Non, ne m'approche pas! à quoi bon et pourquoi?
C'est que de loin seulement tout nous semble briller:
c'est que de loin seulement tout est à admirer.
Non, ne m'approche pas, tout est plus beau comme ça.

ОТКРИЋА И ПАРИСКИ СНОВИ ПАВЛА САВИЋА

Павле Савић (рођен 1909. године у Солуну, умро 1994. у Београду) спада у наше најстакнутије научнике. Поље његовог научног рада била је физичка хемија и, посебно, атомска физика. У овој области дао је велики допринос светској науци као један од проналазача процеса нуклеарне фисије: са Иреном Жолно-Кири бомбардовао је уран неутронима 1937-1938. године, при чему су откривени и елементи средње атомске масе (лантан и др.), а не само трансуранички елементи као што се очекивало. На основу тих радова је закључено да се ради о цепању (фисији) атомског језгра. Експеримент Ирене Жолно-Кири и Павла Савића, који илуструје фисију урана, нашао је своје место (као "историјски експеримент") у Палати науке на Светској изложби у Брислу 1958. године поред чувеног огледа Фредерика Жолно-Кирија којим је доказан процес фисије.

За свој научни рад Павле Савић је добио бројна признања. Постао је члан Српске академије наука 1946. године, а њен председник био је од 1971. до 1981. Био је и члан неколико иностраних академија наука. Најзаслужнији је за оснивање Института за нуклеарне науке у Винчи.

За своја открића која су му обезбедила високо место у историји светске науке, Павле Савић дугује, највећим делом, свом боравку у Паризу од 1935. до 1939. године.

У Париз, у Институт за радијум, Савић је дошао као стипендиста француске владе крајем 1935. Према његовим речима, изговореним 1958. на једној свечаности у Београду, "Институт за радијум у Паризу у коме сам радио на добијању продуката из урана и торијума зрачених неутронима, представљао је у то време најживљи и најплодотворнији научно-истраживачки центар у свету. Атмосфера која је у њему владала, инспирисана таквим великанима, као што су били Пол Ланжвен и Жан Перен, рађала је не само велика открића супруга Жолно-Кири, већ је стварала широке могућности и давала надањуће и осталим њиховим сарадницима да у пуној мери развију своје крса-

Павле Савић у Паризу

тивне моћи. Том утицају дугујем и за свој успех..."

По доласку у Париз, Павле Савић проводи највише времена у библиотеци Института, упознаје се са дотадашњим открићима у области радиоактивности. Једног дана у библиотеци присуствовао је разговору сарадника Ирене Жолно-Кири. Тај разговор он овако описује у својим успоменама на рад у Паризу (објављеним у књизи *Наука и друштво*, 1978. год.): "Халбан се вајкао што неутроне, због њихове електричне неутралности не могу лако да детектују, јер ниједан уобичајени мерни инструмент није погодан за неутралне честице. Откриће Ирене и Фредерика Жолно-Кири да неутрони избацују протоне није погодно за детекцију неутрона, јер је то реакција другог реда. Остајала је још вештачка радиоактивност елемената који апсорбују неутроне, али и то је посредни начин као и избацавање протона. Слушајући њихово вајкање, ја се осмелим и умешам у разговор. Упитам их зашто не користе де Брољијеве таласе неутрона за њихово фокусирање и помоћу радиоактивних детектора установе њихово скретање на кристалима. Они ме

згрануто погледаше и изађоше из собе. Онда нисам био свестан последица те своје интервенције, а она је имала пресудан утицај на мој даљи рад у Институту и на многе догађаје у доцнијем мом животу." За Савићев став Ирена Кири је брзо сазнала и нашем младом физико-хемичару понудила да ради са њом. "Тако је, каже даље Павле Савић у својим успоменама, почела моја сарадња са Иреном Жолно-Кири, дуг и мучан посао, компликован и за искусније радио-хемичаре, а ја сам био тек почетник. Благодарети њеном стрпљењу и мојој упорности, кроз више од три године даноноћног труда, дошли смо до открића елемента од 3,5 часа полувремена распада, који настаје из урана бомбардовањем неутронима. То откриће је, као што је познато, изменило догадањи ток рада на тим испитивањима и довело до открића фисије. Наравно да ми кроз све то време нисмо били свесни да смо учинили такво значајно откриће које ће нашој цивилизацији дати обележје атомске ере и омогућити искоришћавање неисцрпне енергије атомског језгра. Корисно или деструктивно - према свести људи."

Павле Савић је у више наврата изражавао своју захвалност Француској. Једном приликом, рекао је: "Захвалан сам за гостопримство које су ми указали у годинама када сам стварао свој пуни живот, када сам понирао у суштину науке." Увек је испољавао оданост славним француским научницима, нобеловцима, Фредерику и Ирени Жолно-Кири, сматрајући их својим учитељима и пријатељима. Признавао је да је велики поштовалац француске културе (његов омиљени писац био је Анатол Франс). Ваља истаћи да му је љубав према француској култури усадио његов отац Петар Савић, ветеринар, који је студирао ветерину у Француској. Интересантно је да је он, у часовима доколице, преводио Бодлера, Мопасана, Додеа и неке друге француске писце и песнике.

Павле Савић је и носилац највећег француског одликовања - легије части.

Никола Митровић, Нови Сад

ПРОСПЕР МЕРИМЕ И СРПСКА НАРОДНА ПОЕЗИЈА

Поред низа других француских писаца романтичара (наведимо овде само Нодјеа, Ламартина и Нервала), за српску народну поезију интересовао се и Проспер Мериме. Међутим, његово интересовање имало је веома необичан исход. Мериме је, наиме, 1827. године објавио збирку *La Guzla ou choix de poésies illyriques recueillies dans la Dalmatie, la Bosnie, la Croatie et l'Herzégovine* где је тврдио да су то "илирске" песме скупљене у Далмацији, Босни, Хрватској и Херцеговини и преведене на француски језик. У ствари, то су само тобожње народне песме, мистификације, производи пишчеве маште, обојени нашим именима, изразима и темама, па и то тек местимично. У збирци је, од 28 балада, аутентична само *Хасанагићина* (у друго издање *Гусала*, изишло 1842. године, унета је и песма А. Качића Миошића *Писма од Милоша Кобилића и Вука Бранковића* (на француском: *Milosch Kobilitch*). Меримеовој превари, којој су допринели и "преводничевни упутни коментари", насели су неки писци и преводници наших народних песама, међу њима Пушкин, Герхард, Бауринг, Мицкјевич, сматрајући да су то праве народне песме. У предговору II издања *Гусала*, Мериме је сам открио превару и изнео праве разлоге објављивања свог дела (занимање за "локалну боју", за необично, за обичаје једног мало познатог народа).

Чувена Меримеова мистификација имала је знатног одјека код наших аутора. *Гуслама* се почетком прошлог века бавио нарочито Јован Скерлић у "Српском књижевном гласнику", а Војислав М. Јовановић посветио им је врло значајну обимну студију на француском језику ("*La Guzla*" de Prosper

Mérimée, Paris, 1911), у којој је, уз подржан преглед интересовања Француза за наше народне песме, исцрпно објаснио генезу Меримеовог дела и открио бројне изворе његове инспирације (пре свега у Фортису). Интересантно је да Војислав Јовановић није коментарисао једну необичну па и провокативну напомену Робера Сипријена, једног од првих француских слависта, дату у књизи *Les Slaves de Turquie* (Парис, 1844). Робер Сипријен, наиме, у делу, од близу 800 страна, даје и превод двадесетак наших народних песама, а на крају поглавља *Les Bosniaques* и песму узету из Меримеових *Гусала - Les Braves Héïduques (Храбри хајдуци)* за коју каже да се у њој Мериме инспирисао илирским песмама, додавши да постоји низ других песама о хајдуку Младену Христићу и његовој породици, сугеришући тако да главни јунак Меримеове баладе није измишљена личност?!

Гуслама Меримеа и његовим интересовањем за српску народну поезију бави се у данашње време код нас нарочито Михаило Павловић. Он је на српски језик превео *Гусле* 1991. године (Београд, Српска књижевна задруга), дајући уз превод исцрпан предговор и студиозне коментаре. Занимљиво је, и свакако тачно, Павловићево мишљење (Политика, 22.3.2003) да *Гусле* "нису ни најмање израз ругања или потцењивања" наше народне поезије. О томе сведочи њихова неоспорна уметничка вредност, а да оне "нису биле само пролазни хир једног младог ерудите склоног шали" показује и Меримеов превод наше народне песме *Руба и девојка (Le poisson et la fillette)* у његовом писму Сент-Беву из 1865. године.

У вези са Меримеовим делом вреди цитирати и последња два става из Павловићевог предговора српском издању *Гусала*: "Мада далеко највећим делом садржи саставе који нису наше народне песме, *Гусле* (како "баладе", тако и коментари) ипак су веома много учиниле за упознавање и популаризовање српске народне поезије у Европи, а самим тим и српског народа уопште... Најзад, историја француског и европског романтизма, и историја француске славистике, као и историја француско-југословенских књижевних и културних веза, тешко се могу замислити без познавања и узимања у обзир овог Меримеовог дела, његовог одјека и његовог места у француској и у другим европским књижевностима."

Erasmthe Maglanovich.

Тобожњи гуслар Хијашинић Маглановић

ВИДОВИ ФРАНЦУСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Душан А. Јањић, *Књижевни поводи*,
Удружење писаца Лесковца,
Лесковац, 2002.

Један од видова плодне и разноврсне делатности проф. Душана Јањића је есејистичко-студијски. Међу француским писцима, о којима је држао јавна и универзитетска предавања, он је изабрао десет и сврстао их хронолошким редом у књигу коју је назвао *Књижевни поводи*. Спољашњи разлог за овакав избор, по речима самог аутора, представљају пригодни поводи за предавања и касније публиковање текстова о изабраним писцима. Ти поводи су датуми рођења или смрти или неке друге околности у вези са писцима. Међутим, бирајући писце из различитих епоха и, што је још важније, различитих поетика и схватања књижевног стваралаштва, проф. Јањић је заправо показао разноврсност и богатство француске књижевности која је у свим епохама давала врхунске писце и у свим епохама имала представнике који су означавали битне новине у преломима које је доживљавала не само француска него и светска књижевност. Јер, у Јањићевом избору, нашли су се Монтењ, писац огледа и мислилац који је умногоме предодредио токове европске мисли у једном књижевном жанру који код њега добија пуни дигнитет, затим Расин, оличење класицизма као школе али и стваралац чија најбоља дела превазилазе правила и ускости те исте школе, да би следили тако различити писци као што су Балзак и Роже Мартен ди Гар с једне, и Рембо и Лотреамон, с друге стране. Проф. Јањић је умео да истакне ту различитост и да наговести како је величина француске књижевности баш у томе да готово у исто време или у кратком временском размаку изнедри такве различитости. Можда су још веће разлике у схватању књижевности између Превера, о коме Јањић објављује два огледа, и Лотреамона, чију је загонетку приказао са много разумевања и суптилности. Арагон, Антоан де Сент-Егзипери и Малро, по много чему такође различити и у идеолошком и у естетском погледу, представљају писце који чине овај Јањићев избор.

Књига садржи обиље података, осврта на литературу о писцима, сопствених судова и дискусију са критичарима чије судове подвргава ревизији или их не прихвата. На тај начин Јањићева књига се у извесном смислу претвара и у педагошку инструкцију млађим колегама који ту могу наћи и подстицај за свој рад и помоћно средство да га што темељитије обаве.

Најзад, ваља истаћи и то да је у неку руку и рад *Друштва француско-српског пријатељства* благотворно утицао на проф. Јањића, који је председник *Друштва*, да се одлучи за објављивање књиге. У сваком случају, било би подстицајно и од далекосежне важности да се, сем већ афирмисаног часописа *Алијанса*, почне размисљати о неким другим видовима издавачке делатности *Друштва*.

Д. Ј.

Николај Тимченко

ЦАРИЧИН ГРАД У НОВОМ СВЕТЛУ

Археолошка изложба у Француском културном центру у Београду

Предмети са изложбе "Justiniana prima - Caričin Grad"

У Француском културном центру у Београду отворена је 22. априла изложба "JUSTINIANA PRIMA - CARIČIN GRAD". Изложба је остварена у сарадњи Археолошког института из Београда и Француског културног центра. Аутори изложбе су др Вујадин Иванишевић, виши научни сарадник у Археолошком институту, и др Бернар Баван (Bernard Bavant), истраживач CNRS (*Centre national des recherches scientifiques*) из Париза.

Царичин Град је српској јавности на овој изложби приказан у другачијем светлу. У жељи да овај изузетан град из VI века, који представља прави архитектонски драгуљ, приближе широј јавности и стручњацима, аутори су уз помоћ визуализације и компјутерске презентације приказали Царичин Град кроз слику "идеалног града", онаквог какав је могао бити у времену када је подигнут. Зато је извршено компјутерско тродимензионално моделовање града и појединих објеката у њему у сарадњи са Архитектонским факултетом у Београду, на Катедри за визуелне комуникације у архитектури. 3D реституције објеката на Акропољу - бедема са кулама и капијом, улице са портиком, епископске базилике, баптистеријума, "Консигнаторијума", "Епископске палате" - израдили су Владан Здравковић и Милош Урошевић на основу документације о истраженим грађевинама и новим архитектонским реконструкцијама архитектата Мирослава Јеремића и Чедомира Васића.

Поред изванредних 3D реституција архитектонских објеката, слика о Царичином Граду допуњена је и одабраним археолошким предметима пронађеним у вишедеценијским ископавањима, а који се чувају у Народном музеју у Лесковцу и Народном музеју у Београду. Изложени предмети одсликавају политички и духовни живот града, зграде и покућство, разне занате и основне привредне гране, наоружање и опрему ратника и коња, накит и др.

Бројним званицама, у просторијама медијатеке Француског културног центра, у Кнез Михаиловој улици 31, најпре се обратио француски амбасадор у Србији и Црној Гори, г. Габријел Келер, који је, са француске стране, отворио изложбу. Он је истакао значај Царичиног Града за историју Југоисточне Европе у целини. Са српске стране, изложбу је

отворио директор Археолошког института у Београду, др Милоје Васић, оценивши да је истраживање Царичиног Града резултат сарадње и пријатељства француског и српског народа. Професор Жан-Мишел Спизер (Jean-Michel Spieser) говорио је, потом, о француско-српској сарадњи у истраживању Царичиног Града, почев од 1978. године, када се у ископавања укључила и Француска археолошка школа из Рима уз учешће Универзитета Париз IV - Сорбона и Универзитета у Стразбуру.

Изложба је наишла на запажен одјек у средствима јавног информисања и, уопште, у нашој културној јавности.

За изложбу је припремљен исцрпан и технички добро опремљен каталог аутора В. Иванишевића и Б. Бавана. У првом делу каталога, после прегледа досадашњих истраживања, описан је детаљан изглед града са свим архитектонским целинама и објектима уз коришћење резултата нових истраживања. Град је, затим, смештен у историјски контекст уз аналитички приказ догађаја од IV до почетка VII века. У другом делу објављен је каталог изложених предмета и наведена је одабрана библиографија.

Предвиђено је да почетком јесени изложба буде презентована лесковачкој јавности. После тога изложба ће бити отворена у Паризу.

Јулијана Пешић

Реституција баптистеријума Акропоља

LA FRANCOPHONIE

(Message de salutation du Président de l'Association des professeurs de français de Serbie adressé aux invités à la réception à la résidence de l'Ambassade de France à l'occasion du Mois de la Francophonie)

Chers amis,

Tout comme ce fameux monsieur Jourdain qui, depuis quarante ans, parlait en prose sans le savoir, nous nous découvrons francophones, en ces moments de fête, non pas sans le savoir, mais souvent sans en être assez conscients. Enclins à associer notre francophonie à notre condition d'enseignants, il nous arrive parfois de perdre de vue toute la grandeur de cette qualité qui est la nôtre, celle de pouvoir nous exprimer dans cette langue qui, depuis plus de mille ans, véhicula les idées et les sentiments les plus nobles de ce continent et de ce monde. Hélas, dans l'ambiance sociale et économique dégradante que nous avons connue et vécue pendant plus d'une décennie, nous avons souvent dû nous occuper de notre survie pure et simple, laissant le maintien et l'épanouissement de la francophonie à l'enthousiasme personnel d'un certain nombre de nos collègues qui résistèrent à tout découragement. Mais, cet effort noble et désintéressé s'avéra insuffisant et, les circonstances internationales aidant, nos classes de français se dépeuplèrent de sorte que l'étude et la connaissance du français se trouvèrent refoulées au second plan, derrière certaines autres langues qui s'imposaient par leur omniprésence dans les médias et notamment dans l'audio-visuel et dans l'informatique.

Les changements intervenus en octobre 2000 apportèrent un souffle nouveau, un regain de l'intérêt pour le français. L'équipe du Centre de coopération et d'action culturelle de l'Ambassade de France à Belgrade ne tarda pas de s'engager avec entrain et de multiplier ses actions sur plusieurs plans. En peu de temps le résultat fut évident et si certains le trouvent encore timide c'est parce que les améliorations se font toujours moins vite que les détériorations. Mais il suffit de nous rappeler que notre Association des

professeurs de français de Serbie a bénéficié d'un généreux appui matériel et moral de la France, que nous avons réussi à ressusciter cette vieille organisation qui s'appelait naguère l'Alliance Yougoslavie-France, que nos collègues ont recommencé à participer aux stages pédagogiques, que notre Festival du théâtre lycéen francophone est devenu réellement international, que les artistes français se produisent de plus en plus souvent non seulement à Belgrade mais aussi en province, qu'enfin la jeune génération peut découvrir le cinéma français dans les salles de projection et à la télévision, sans parler du café français de mercredi soir, pour que nous soyons contents et à juste titre. Enfin, la voix du français semble retrouver la place de choix qui lui revient dans la chorale des langues qui chante les grandes valeurs auxquelles la Serbie et le Monténégro ont toujours adhéré.

Ceci est, certes, le résultat d'une volonté politique digne de respect. Mais cette politique a le privilège d'être mise en oeuvre par des personnes dont l'engagement est motivé non seulement par le simple sentiment de devoir de fonctionnaire, mais aussi par une amitié et une sympathie sincères. La chaleur de nos contacts officiels et privés, le rythme, l'ambiance et la composition des repas qui nous réunissent de temps en temps autour d'une même table amicale, en témoignent avec éloquence.

Or la francophonie revêt pour nous une importance toute particulière. Car une langue, et notamment le français, n'est pas qu'un système de signes conventionnels, un logiciel froid et purement utilitaire permettant la communication. Elle nous révèle tout un complexe culturel, philosophique, politique, elle nous suggère une vision du monde, une ambiance, elle nous rappelle les personnes dont nous avons

connu, grâce à cette langue, les positions, les préoccupations, les passions. Et si le français nous est, de ce point de vue, particulièrement proche, il est inutile d'en chercher une explication rationnelle, car la liste des raisons ne serait jamais épuisée.

Après avoir lu et appris par coeur des vers de Hugo, de Baudelaire ou d'Aragon, après avoir traduit des romans et des contrats rédigés en français, après avoir aimé à enseigner la concordance des temps et l'emploi du subjonctif, nous avons pu entendre tout récemment à la télévision des propos du plus haut représentant de la France au sujet d'une crise internationale fort préoccupante, des propos encourageants dont l'importance et la signification dépassent la situation ponctuelle qui les a suscités. Ceux et celles qui ont pu les comprendre sans la traduction ont de quoi être contents et fiers. Les langues dont les locuteurs n'ont su, pu, voulu ou osé les prononcer ont de quoi être jalouses. La francophonie est beaucoup plus qu'un simple fait linguistique.

Appelé à l'étranger par un devoir professionnel, je suis aujourd'hui incapable, à mon grand regret, de briller parmi vous autrement que par mon absence. Mais sachez qu'à l'heure où vous bénéficierez de l'hospitalité de Son Excellence l'ambassadeur de France pour fêter cette date importante, je serai entouré, ici à La Haye, des amis et collègues avec lesquels je lèverai un verre, et probablement un deuxième aussi, à la francophonie qui, une fois de plus, véhiculera la cordialité, le respect et l'amour que j'éprouve pour vous, mes chers collègues et amis, et pour la langue française qui nous réunit.

A La Haye,
le 20 mars 2003

Vladimir Pavlović

LA PRODUCTION ORALE - L'IMPROVISATION

À l'école, d'abord, les travaux écrits et oraux sont demandés aux élèves. Les programmes scolaires cherchent à faire acquérir des compétences qui correspondent aux besoins langagiers et qui restent à la mesure des possibilités des élèves. Les unités proposées doivent leur permettre de se débrouiller dans les situations les plus diverses possible.

À l'oral (compréhension et expression) on enrichit les moyens expressifs qui permettent de réaliser les actes de communication de la vie quotidienne, on explore des situations nouvelles, on initie l'élève à des prises de parole plus longues et plus structurées que celles auxquelles il était habitué. Il faudrait que les objectifs d'apprentissage soient poursuivis à travers des sujets motivants et variés. Il y a de nombreuses méthodes de français qui visent l'acquisition d'une compétence de communication générale (compréhension et expression orales et écrites) et qui insistent surtout sur l'autonomie des élèves.

À propos de cela, ce que je trouve très utile et très intéressant ce sont les improvisations. Les objectifs de l'improvisation sont multiples : elle permet aux élèves d'être plus à l'aise à l'oral, en langue étrangère. Elle lui permet, en outre, de prendre conscience des connaissances de la langue (vocabulaire, syntaxe et grammaire). Pour enrichir et développer le vocabulaire des élèves il est obligatoire de corriger chaque élève après chaque improvisation. Pour cela, il convient de revenir sur les termes et les expressions qui ont posé le problème. De plus, cet exercice peut être l'occasion d'enseigner de nouvelles expressions aux élèves et d'employer une expression plus juste dans un contexte donné. Finalement, l'improvisation permettra l'acquisition des réflexes conditionnés qui interviennent à l'oral, en rapport avec le comportement. Pédagogiquement l'improvisation se révèle un exercice complet puisqu'il lie l'oral et la gestuelle, c'est-à-dire puisqu'il met en rapport la parole, les gestes et l'espace dans une situation où le support "texte" n'existe pas.

Comment préparer une improvisation ? Donner aux élèves des indications de base afin que l'improvisation fonctionne comme un outil d'apprentissage de la langue. Préparer une improvisation ne signifie pas préparer les phrases à dire mais définir une situation afin que les élèves sachent d'où ils partent, ce qu'ils doivent dire et où et comment ils doivent finir.

1. Définir les lieux. On s'exprime différemment suivant que l'on est dans un métro, dans une classe ou en pique-nique à la campagne.
2. Ensuite, il faut définir le moment de la journée.
3. Finalement, il faut définir les personnages, leurs caractères, leur état d'esprit du moment.

Le cadre de l'improvisation est donné; maintenant les élèves se retrouvent en petits groupes et doivent réfléchir à la façon dont ils vont mener leur improvisation. Le professeur peut passer dans chaque groupe afin de vérifier si les élèves :

- sont prêts à improviser,
- où ils sont pendant cette improvisation,
- quelle heure il est,
- quelle est la saison,
- comment sont les personnages (physiquement, mentalement etc.)

L'improvisation a une progression, elle part d'un point précis, un événement intervient et elle se termine. Pendant l'improvisation toutes les fautes seront notées et reprises par la suite. Dès la fin de l'improvisation, on peut corriger collectivement et à l'oral, mais il peut être aussi utile de reprendre les difficultés à l'écrit, le nouveau lexique, les nouvelles expressions idiomatiques.

Quelques consignes à faire suivre pendant l'improvisation :

- Ecouter l'autre quand il parle et lui répondre,
- Ne pas couper la parole, laisser son ou ses partenaire(s) finir ce qu'ils ont à dire,
- Parler haut et fort,
- Le plus important est de prendre du plaisir à jouer son improvisation.

L'improvisation pour enrichir le vocabulaire :

1. Le vocabulaire du corps

- un médecin reçoit un patient hypocondriaque
- à la piscine deux personnes complexées se rencontrent, sympathisent et finissent par se dévoiler leurs complexés.

2. Le vocabulaire des sentiments

Le vocabulaire de sentiments permet de mettre en place un nombre infini de situations. Le mieux est de choisir un sentiment précis comme thème (l'amour, la haine, la culpabilité, la honte, l'étonnement, etc.).

3. Le vocabulaire de la description

Une personne va au commissariat pour dire que son sac a été volé, elle décrit la personne.

L'improvisation pour travailler la grammaire :

1. Le discours indirect : trouver une situation où les personnes sont obligées de se servir d'intermédiaire pour communiquer.
2. L'expression hypothétique : un jeune homme vient de trouver un travail rapidement : si j'avais su que trouver un travail était si facile...

Comment évaluer des productions orales ? Voilà un exemple de critères d'évaluation selon le type d'exercice oral (barème sur 20 points) :

Forme : Phonétique/Prosodie (prononciation/articulation; fluidité, rythme; liaisons.... 3 points

Morphologie/syntaxe (construction de phrases; accords; conjugaison ..... 3 p.

Lexique (adéquation, variété)..... 3 p.

Contenu : Adéquation des actes de parole au thème proposé (saluer, se présenter; remercier, s'excuser; accepter, refuser; demander une information)..... 3 p.

Capacité à faire face à une situation de communication (compréhension de la situation proposée; habileté à répondre aux sollicitations de l'examineur; maintenir l'échange) ..... 6 p.

Originalité de l'expression, spontanéité des productions..... 2 p.

Littérature :

Ecole "Accord" de Paris, été 2002

Jasna Hrvic

POUR FAIRE EN CLASSE

L'été indien

Joe Dassin

Tu sais, je n'ai jamais été si heureux que ce matin-là.
 Nous marchions sur une plage, un peu comme celle-ci.
 C'était l'automne, un automne où il faisait beau,
 une saison qui n'existe que dans le Nord de l'Amérique.
 Là-bas on l'appelle l'été indien,
 mais c'était tout simplement le nôtre.
 Avec ta robe longue tu ressemblais à une aquarelle de Marie
 Laurent-Saint.
 Et je me souviens, je me souviens très bien de ce que je t'ai
 dit ce matin-là.

Il y a un an, il y a un siècle, il y a une éternité.

On ira, où tu voudras, quand tu voudras
 et l'on s'aimera encore lorsque l'amour sera mort.
 Toute la vie sera pareille à ce matin aux couleurs de l'été indien.

Aujourd'hui je suis très loin de ce matin-là. Mais c'est comme si
 j'y étais.

Je pense à toi. Où es-tu ? Que fais-tu ? Est-ce que j'existe encore
 pour toi ?

Je regarde cette vague, qui n'atteindra jamais la lune.
 Tu vois, comme elle je reviens en arrière, comme elle je me couche

sur le sable et je me souviens. Je me souviens des marées hautes,
 du soleil et du bonheur qui passaient sur la mer.

Il y a une éternité, il y a un siècle, il y a un an.

On ira, où tu voudras, quand tu voudras
 et l'on s'aimera encore lorsque l'amour sera mort.
 Toute la vie sera pareille à ce matin aux couleurs de l'été indien.

Niveau : école primaire VII et VIII classe

Objectifs :

- exprimer ses sentiments
- la description des saisons
- employer le futur des verbes irréguliers
- l'utilisation des temps dans des intervals temporaires
- les adjectifs de description

Thèmes :

- la nostalgie
- les couleurs des saisons
- l'amour
- la recherche de la personne aimée

Réalisation du cours :

- Ecoute de la chanson sans texte
- Demandez aux élèves de reproduire les parties qu'ils ont retenues
- Faire une deuxième écoute
- Répondre à des simples questions de compréhension :
  1. A qui s'adresse le chanteur ?
  2. Est-ce qu'il est amoureux ?
  3. C'est quelle saison de l'année ?
  4. Est-ce que le chanteur et la femme qu'il aime sont ensemble au présent ?

- Distribution du texte aux élèves :

Le texte a des lacunes lesquelles les élèves vont remplir en écoutant de nouveau la chanson. Ma proposition est de mettre les lacunes sur les endroits où sont les verbes, mais je laisse le choix à chaque professeur individuellement.

Explication du vocabulaire :

indien, adj.; aquarelle, n.f.; se souvenir, v.; éternité, n.f.; pareil, adj.; exister, v.; vague, n.f.; atteindre, v.; marée, n.f. (marée haute, basse)

Partie lexicale - répondre aux questions :

1. Où se passe la scène ?
2. Sont-ils à la montagne, au bord d'un lac ou au bord d'une mer ?
3. Qu'est-ce que le chanteur promet à la femme aimée ?
4. Y a-t-il de l'espoir pour leur amour ?
5. A qui ressemblait-elle ?

- varier des parties, par exemple :

C'était l'automne, un automne où il faisait beau. Le nord d'Amérique. Je regrette cette vague (regretter qqch)

Partie grammaticale :

- définir les verbes et le temps utilisé

- définir les adjectifs et changer leur genre

Créativités :

par petits groupes

- Transmettre le message de la chanson à la femme aimée (à l'homme aimé) en troisième personne - style indirect
- Dessinez l'image de la chanson !
- Puis changer la saison et décrire l'image - utilisation des adjectifs différents (à l'écrit)
- Travail en groupe : chaque groupe apprend une partie de la chanson par cocur (système - chaque élève une phrase pour éviter des élèves passifs), sauf le refrain qui est chanté par toute la classe (expression orale).

TEST DE CIVILISATION FRANÇAISE

Concours de langue et de civilisation françaises à l'occasion du mois de la francophonie

Leskovac, le 21 mars 2003

1. Quels sont les quatre grands fleuves français ?
..... 2 p.
2. Marseille se trouve au bord de quelle mer ?
..... 1 p.
3. Quelle chaîne de montagne est à moitié française et à moitié espagnole ?
..... 2 p.
4. Avec quel pays la France a-t-elle entamé une guerre de cent ans ?
..... 1 p.
5. Une jeune Française courageuse qui voulait sauver son pays des ennemis
a été brûlée au XV-ème siècle. Son nom est ?
..... 1 p.
6. Quel roi français est appelé "le Roi Soleil" ?
..... 1 p.
7. Qui était Charles de Gaulle ?.....2 p.

8. Quel philosophe du XVIIe siècle a dit: "Je pense, donc je suis"
..... 1 p.
9. Un roman de Victor Hugo parle d'une cathédrale. Quel est le titre du roman ?
..... 2 p.
10. Écrivez au moins un vers d'une poésie française que vous connaissez
.....
..... 1 p.
11. Quel écrivain a écrit le roman "L'Étranger" ?
..... 1 p.
12. Un physicien français et sa femme, une Polonaise, ont découvert le radium.
Ce sont ? .....2 p.
13. Quelle devise, symbole de la république, proclamée en 1792, est inscrite
au fronton des édifices publics en France ?
..... 2 p.
14. Quel peintre français a peint le tableau dont le titre "Impression, soleil levant"
a donné le nom à l'école impressionniste ?..... 2 p.
15. Comment s'appelle l'avenue la plus célèbre de Paris qui va de la Concorde
à l'Arc de triomphe ?.....1 p.
16. Qui a composé "Le Boléro" ?.....2 p.
17. Comment s'appelle "l'Oscar" français ?.....2 p.
18. Dans la cour du Musée du Louvre se trouve un édifice ultramoderne.
Son nom est ? .....2 p.
19. Connaissez-vous le nombre approximatif de Français ? ..... 1 p.
20. Citez les noms de cinq pays dans lesquels on parle français ?
.....2 p.

TOTAL : 30 points

ДАНИ ФРАНКОФОНИЈЕ У ЛЕСКОВЦУ

Двадесети март се, познато је то, традиционално слави у Француској и у свету као дан франкофоније, али се прослава практично протеже на цео месец март. Тим поводом су у Србији, првенствено у Београду, и ове године приређене бројне манифестације. Дан франкофоније прослављен је и у Лесковцу, први пут. Прослављен је скромно, али ипак свечано.

Скуп посвећен франкофонији одржан је 27. марта у просторијама основне школе "Васа Пелагић", школе у којој је француски језик најзаступљенији у Лесковцу. Говорило се, најпре, опширно о распрострањености француског језика у свету, вредностима и изазовима франкофоније, а професор Сунчица Милошевић се у свом излагању осврнула на пример франкофонског Луксембурга. У другом делу вечери, прослављено је француско одликовање додељено председнику Друштва Југославија-Француска, Душану Јањићу. Носилац Академских наلمي се, том приликом, захвално члановима Друштва, истакавши да без њихове подршке и сарадње одликовања "за ширење франкофоније" не би вероватно ни било. Да вече буде пријатније постарао се наш незаменљиви шансоњер, проф. Јован Тасић.

Четири дана касније, 31. марта, у просторијама Гимназије у Лесковцу, одржано је такмичење поводом месеца франкофоније. Састојало се из диктата (Lettre de Pierre Curie à Marie Sklodowska) и теста из француске цивилизације. Ученици, који су учествовали на такмичењу, показали су, у целини узев, солидно знање, посебно на тесту. Десет ученика је добило на поклон књиге француских писаца, а најбоља, Ивана Вуксановић, уч. IV разреда Гимназије у Лесковцу, и новчану награду. Вреди забележити да је директор Гимназије, Олгица Митровић, приредила пријем за учеснике такмичења.

У манифестације поводом месеца франкофоније може се убројити и врло добро посећена промоција књиге *Огледи и записи о француским писцима*, аутора Д. Јањића. Треба, такође, истаћи да је свечаности у Амбасади Француске у Београду 20. марта присуствовао већи број професора француског језика из Лесковца и околине.

Т. М.

ПРЕДСТАВЉЕНА ИЗАБРАНА ДЕЛА ЖАКА ПРЕВЕРА

У оквиру VI Салона књиге, одржаног у Лесковцу од 12. до 17. маја, представљена су *Изабрана дела Жака Превера*. Ово дело, које је значајан издавачки и преводилачки подухват, приказано је лесковачкој публици 16. марта и наишло је ошдре на запажен пријем. У лепом амбијенту, дворшћу Градске куће (старом Музеју), окупило се стотинак посетилаца, љубитеља поезије, посебно Преверог песничког дела, и

поздрвило, у првоме реду, госте вечери из Београда: Петра Живадиновића, директора издавачке куће "Paideia" која је и издала *Изабрана дела Жака Превера*, и проф. др Радивоја Константиновића, преводиоца и приређивача књиге.

Петар Живадиновић је, најпре, представио "Paideia", али је у свом надахнутом излагању говорио највише о књижи уопште, пре свега као човековој насушној потреби. Напоменуо је и да је књига која је предмет промоције најобухватнији превод Преверове поезије до сада објављене у свету. Радивоје Константиновић, један од наших најугледнијих романиста и преводилаца, упознао је присутне са неким едицијама "Paideia" и истакао да је она врло значајна издавачка кућа која је стекла велики углед издавањем одабраних дела светске литературе. О поезији Жака Превера и нарочито о преводилачком умећу Радивоја Константиновића говорио је Душан Јањић. Он је казао да је Константиновићуспео да на српски језик верно пренесе сву лепоту Преверове песничке речи и да је он најбољи тумач овог великог француског песника код нас. Као илустрација, читане су Преверове песме, у оригиналу и преводу. Стихове на француском говорише су ученице Гимназије, Ивана Илић, Бојана Костић и Ана Кривокапић, а на српском језику, Драган Радовић, уредник у Лесковачком културном центру, и Милица Костадиновић, ученица Гимназије. Шансоњу, *Uvelo liuue (Les Feuilles mortes)*, за коју је Превер написао текст, отпевао је Јован Тасић, професор, у пратњи Минодрага Живковића на гитари. На крају промоције, Р. Константиновић је из књиге прочитао неколико песама у свом преводу.

Врло успело представљање *Изабраних дела Жака Превера*, пропратили су са пуно пажње Телевизија Лесковац и Радио Лесковац.

Насловна страна књиге
Изабрана дела Жака Превера

ГОДИШЊА СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА ПРОФЕСОРА ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА СРБИЈЕ

У суботу, 24. маја, на Филолошком факултету у Београду, одржана је годишња скупштина Удружења професора француског језика Србије којој је присуствовало четрдесетак чланова, најалост само двоје из нашег региона. После уводне речи председника Удружења, Владимира Павловића, и поздрава Дени Гајара, директора Француског културног центра, као и Брижит Лагер, аташеа за сарадњу са професорима француског језика при француској амбасади, поднет је извештај о једногодишњем раду Удружења и плановима за будући рад. Говорило се и о перспективама француског језика у оквиру реформе школства у Србији. Утврђен је износ чланарине за ову годину - 200 динара. Тај износ треба уплатити на жиро рачун Удружења, бр. 205-26159-84 код Комерцијалне банке Београд (са назнаком: чланарина за 2003. годину). И ове године ће бити омогућено младим професорима који нису до сада били у Француској да о трошку француске владе посете Париз. Та могућност ће бити пружена и оним професорима који су у Француској били пре много година.

После коктела који је за учеснике скупштине приредио г. Гајар у Француском културном центру, одржан је семинар на коме је, најпре, г-ђа Лагер имала предавање о употреби времена у француском језику, а потом је Владимир Павловић говорио о ванкњижевном превођењу.

Т. Ј.

ОТВОРЕН ФРАНЦУСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР У НИШУ

У Нишу је, 16. маја, отворен огранак Француског културног центра у Београду. На свечаном отварању, госте су поздравили г. Gabriel Keller, Амбасадор Француске, и г. Горан Ђирић, градоначелник Ниша. На 150м² простора, које су градске власти доделиле, одн. ставиле на располагање Центру, у срцу града, у главној пешачкој улици (улици Победе), грађани Ниша и јужне Србије моћи ће да користе неких 600 књига, CD-а и видео касета, као и да присуствују приредбама које ће у Центру бити организоване. Позивамо чланове нашег Друштва да се упознају са радом Центра (Тел. 018/524 578).

ИЗЛЕТ ДО ОПЛЕНЦА

Крајем септембра ове године за чланове и пријатеље Друштва извешће се једнодневни излет до Опленца. Цена аранжмана је 400 динара. Пријављивање, до 20. септембра, код председника Друштва (тел. 57 369) или код Јасне Хрвић, проф. Гимназије (41 068).

ЗАБАВЕ, ЗАБАВЕ

Једна од одлика друштвеног живота у Лесковцу између два светска рата биле су забаве. Забаве као масовна појава, као одушак од напорног рада, као часови препунтања безбрижности и лагодности живљења. Било их је толико да се могло помислити да је Лесковац прави велеград. А био је, у ствари, малини град: према пописима становништва из 1921. и 1931. године, имао је тек нешто више од 15.000, односно 17.500 становника. Био је додуше четврти град по величини у централној Србији, али са Војводином и Косовом и Метохијом чак на 13. месту по броју становника. (Носталгичарима наводице предатне величине Лесковца, остаје утеха да је град на Ветеринци имао два или чак три пута више становника него градови који су се данас сасвим приближили, изједначили или и претекли Лесковац - Краљево, Чачак, Крушевац, Смедерево, Ужице, Ваљево, Врање). А ипак се у Лесковцу много веселило, играло, забављало. При томе, узимају се у обзир само забаве у ужем смислу, не као све врсте разоноде и облици пријатног провођења времена, већ само као један део јавних приредби, а ту су: игранке, балови, маскенбалови, матинеа, посела, вечеринке, банкети, кермесн...

Забаве су приређивали сви, како се данас каже субјекти друштвеног живота у Лесковцу. А намножило се између два рата друштава, удружења, установа - културних, просветних, привредних, сталених, спортских, женских, родољубивих, хуманитарних, колонија странаца ... Владала је дуго времена, посебно крајем двадесетих и почетком тридесетих година, права друштвоманија. "Ми имамо много установа после рата да је човеку немогуће ни набројати их... Само спорт клубова има 6, а о соколима, скаутима, и другим установама и да не говоримо, којих свих једно на друго има преко 20", пише "Лесковачки гласник" у броју од 1.9.1927. Прелистали смо предатни комплет ових новина: било их је знатно више од двадесет, најмање педесет, можда и читава стотина. Узмимо само женска и хуманитарна ("хумана") друштва, одн. установе: *Пошторна, Друштво кнегиње Љубице, Женска поуружина, Фидак, Српска мајка, Сиротињска суза, Сироче, Црвени крст*... "Те установе, наставља *Лесковачки гласник*, не само што свака за се потребује локал, издржавање и администрацију, него свака хоће да се чује и да се види. Свака хоће да приређује забаве, матинеа, посела итд. А то је толико у последње време учестало да нема празника и недеље а да се не приређују бар по 2-3 матинеа и забава". "Пре рата бар су поједине установе имале обзира једна према другој, те су се сачекивале и свака имала своје одређене дане у години кад дају забаве. Сада нема тога". И не само празником и недељом, забаве су се одржавале такоређи свакодневно. Према *Лесковачком гласнику*, у 1928. години одржано је 500 забава!

Много се мастила пролило у новинским чланцима у осуди друштвоманије и игроманије. Но, ништа нису променили ни јадиковке, ни апели, ни упозорења о "непотребном копирању монденског живота код нас." Забавоманија је стекла право грађанства и постала и остала

стална појава у животу предатног Лесковца. Чак и врло озбиљне установе као што су *Народни универзитет, Градско позориште, Гимназија, Лесковачки гласник* нису могли да одоле општој појави и остану мимо света.

Поред "чистих" целовечерњих забава, приређиваних једино ради провода, забаве су се често одржавале као додаток некој свечаности, културном догађају, ваљда да би се привукла публика. После предавања, концерта, позоришне представе, филма, приликом обележавања неке годишњице или јавног скупа, уследили би перетко игранка, посело, бал. Користила се свака погодна прилика за одржавање забавне приредбе, и не само поводом празника. Иако су се забаве приређивале у току целе године, права њихова сезона била је зими - од новембра до краја марта. Где ће се, пак, одржати зависило је од организатора, његовог угледа, амбиција, способности да привуче најбројнију или најпробранију публику. Највићешњи простори били су хотели "Плуг" и "Круна" до 1928, а после тога новосаграђени хотел "Костић". Иначе, најмасовније забаве приређивала је *Лесковачка трговачка омладина*, најразноврсније *Друштво кнегиње Љубице*, најотменије *Друштво пријатеља Француске*.

Друштво пријатеља Француске, одн. *Француски клуб*, одржавало је приредбе забавног карактера од самог почетка свог деловања за своје чланове, пријатеље али и ширу публику, бесплатно али и уз скупе улазнице. Практиковало је разне врсте забава, од чајанки, преко матинеа, соареа, забавних вечери до великих годишњих балова. И оно је имало обичај да после предавања, "конференције", концерта, на програму има игранку или бал. Тако је, 25. децембра 1921, после помена изгинулим француским војницима при ослобађању Лесковца и концерта у Гимназији, приређена игранка: после предавања Жака Конфина, одржаног 31.12.1922. о Лују Пастеру, одржан је бал; после конференције поводом Француског дана - игранка. Велики балови и соареа организовали су се за божићне и ускршње празнике, каткад за Благовести и Духове, али и другим поводомима (на пример, поводом обележавања петнаестогодишњице рада *Друштва*). У периоду од 1925. до 1930. године посебна врста забаве *Друштва* биле су покладне вечери, крајем фебруара или почетком марта, на којима је главна атракција

била традиционални покладни обичај, "ламкање јајца". Забаве су приређиване и у оквиру хуманитарне делатности *Друштва*: за помоћ сиромашним ученицима, незапосленим радницима (нпр. соаре 2. маја 1932) или ширих друштвених акција (за уређење Светоилијског парка). Одржаване су и заједничке забавне вечери са *Грађанском касином, Одбором за уређење Светоилијског парка, Друштво* је имало свој дистракциони одбор који се старао о приређивању забава. Тај се одбор посебно ангажовао око припрема тзв. интимних, пријатељских вечери или забавних састанака одржаваних махом недељом само за чланове *Друштва*, и евентуално за њихове пријатеље.

Друштво је поклањало пуно пажње избору простора у коме ће се одвијати његове забаве. Чајанке са игранком, пријатељске вечери или забавни састанци обављали су се у просторијама, "локалу", *Друштва*, а веће забаве углавном у хотелима, најчешће у "Плугу" и "Костићу", понеке у "Паризу" (на пр. велика карневалска забава 17. марта 1929), ређе у "Круни".

Лесковачки гласник и *Народне новине* (док су излазиле, од 1933. до 1935. године) углавном су редовно пратили забаве *Друштва пријатеља Француске*, најављивали их, коментарисали, оцењивали. Изрицане оцене биле су увек повољне: забаве *Друштва* су "најуспелије", "најпријатније", "најотменије", "најелегантније"; присуствовала им је "одабрана публика", "остаће у живом сећању", "игранка у највећем расположењу трајала је дубоко у ноћ". "Мора се признати, пише, тако, *Лесковачки гласник* у броју од 13. фебруара 1932, да нико не приређује успелије забаве код нас као што је то случај са забавама које приређује *Друштво пријатеља Француске*." Учествовати на овим забавама представљало је донста знак престижа. Није онда нимало чудно што је у акцији за уређење Светоилијског парка, Одбор ове акције изабрао управо *Друштво пријатеља Француске* да би се у заједнички организованим забавама прикупила потребна финансијска средства.

На неким забавама присуствовали су као гости и угледни Французи, на пр. познати писац Пол Лабе, у чију част је 22. маја 1922. приређен величанствен банкет, или француски конзул у Скопљу, Гиз, чак три пута. О првом балу коме је присуствовао, великом годишњем балу *Друштва, Лесковачки гласник* у броју од 11. фебруара 1933, пише на почетку да је то био "елегантан бал у сали хотела "Костић". Сала је била дивно декорисана и испуњена најотменијом публиком." Покровитељ овог бала био је ипаче амбасадор Француске у Београду, г. Најнар. Покровитељ једне друге забаве *Друштва* (одржане 21. јануара 1934) био је, пак, министар просвете Краљевине Југославије, Раденко Станковић.

После 1935. године, забаве *Друштва пријатеља Француске* почеле су да се проређују, као уосталом и друге његове активности, и све више су губиле свој пекадашни сјај. Последња већа забава *Друштва*, соаре у хотелу "Костић", одржана је на Благовести, 7. априла 1940. године.

Хотел "Костић" у Лесковцу